

VYCHÁZÍ ČTYŘIKRÁT DO ROKA VE STARÉ
ŘÍŠI NA MORAVĚ, A TO: K VÁNOCŮM, Z JARA,
K LETNICÍM A K POSVÍCENÍ.

26. archy na podzim léta Páně 1932 obsahují	
NORWID, <i>Modlitba, Jeseň, Amen</i> , přel. A. Gajdoš	listy 2
ADVENT od Guardiniho	4
ROPS, <i>Důvěra v řád v naší době</i>	6
RILKE, <i>Z listů mnicha</i> , přel. J. Lindauerová	2
SCHNACK, <i>Nijinský sedí v opeře</i>	2
Moudrý Mulla Nasr-Eddin	2
Tajemství Modrého brillantu	2
GIONO, 2 listy a obrázek	3
G. MISTRAL, <i>Básně</i> , ze španěl. Zd. Šmíd	4
Konec románu	1
Šedivec ve stromě od Skalberga	2
Vojenská pohádka od Alex. Bloka	4
Lékařské kyvadlo	2
Chuť k jídlu a hlad od Dymova	1
Postní konference	4
Obrázky (Frant. Vik, Josef Horn, O. Stritzko, dva staré dřevoryty: <i>Všichni svatí a Duše v očistci</i>)	7

26. ARCHY / Věci administrační / listop. 1932

Tato 26. dávka podzimní jest původně za 8.50 Kč. Má původní kresby a jeden původní linoleoryt (Vezelay) od O. Stritzka.

Obal těchto 26. archů jest zařízen tak, aby jej bylo možno rozstříhati na linkami označené lístky a ty pak podle hesel zařaditi do posady orientačních lístku v abecedním pořádku (Prameny, Index)

ARCHY vycházejí zatím čtyřikrát do roka, dokud se do nich nezapřahnou větší kapitály a dokud se nesejde více spolupracovníků, čekajíce, aby pak mohly vycházeti častěji: „Čekajíce zvítězení svého“, jak jest psáno v staročeském Passionálu

Předplatné na příští rok jest 28 Kč, slev. 25 Kč. Předplatným rozumí se peníz, odeslaný do konce ledna 1933. Kupní cena celého ročníku po této lhůtě jest 30 Kč, slev. 27 Kč. Jednotlivé dávky archů po 7 po 8, po 9 Kč, podle jejich výrobní ceny.

Snažně prosíme příznivce naší snahy, aby nám připomohli na tisk vánočních podarem nebo větší půjčkou zúročitelnou 6% nejméně na lhůtu půlroční. Citíme se oprávněni k této žádosti na základě pochvalných projevů, jež nám teď častěji ze všech stran docházejí. Aby tíha tisku neležela stále na bedrech několika ochotníků prosíme, doporučujte nás ve svém okolí.

Touto spoluprací, totiž koledou, půjčkou a rozšiřováním splatilo by se něco dluhů a založil by se tisk nových krásných a potřebných dobrých děl.

S POMOCÍ BOŽÍ!

POSTNÍ KONFERENCE

Vytýkali jsme kdysi těm našim Dominikánům, že si hrají s kocoury. Ach, že jsme je při tom nenechali! Teď máme „hlubináře“, kázání dr. Braita, máme hlubinářského Durycha, a máme scholastiku dr. Habáňa. Protokol zakládat nebudeme. Mají svou vrchnost a my nemáme na všechno kdy. Jen tu a tam hrábneme do jejich vystavených pytlů na trhu zbožnosti, jak dělávají kupci při kupování obilí. Že je to obrněno tarifem dvojího imprimatur, to nás nezmate. Tedy jen tak namátkou:

„Duše lidská uvedena jest do pohybu nekonečnou láskou a rozsvíceno v ní světlo rozumu, jež stále může hořeti a stále výše chce šlehati. Protože jest náš rozum odleskem nejvyšší moudrosti, po nejvyšším a nekonečném spínají se jeho záchvěvy“. Může. A což když nemůže? Říká se přece též o rozumu, že třeští. Tu pak arcí hoří, šlehá, jeho záchvěvy se spínají. Ale stačí přechřísti si na tyto zápaly vlajícího rozumu dobrý článek o „Passivitě našeho rozumu a jej kriteriologickém významu“ v říjnovém čísle Filosof. revue 1932. Přilehne to jako Kneipovy obvinky. My jsme rádi v chladu rozumové „passivity“ a hlubináři by měli býti na volném vzduchu trochu opatrnější.

Chcete znáti původ zla podle jejich kázání čili, jak tomu říkají, podle jejich postních konferencí? Čtete na str. 10.: „Tehdy (pod rajským stromem) tato touha po rozpětí osobnosti až k míře nekonečné, až k nejzazším hranicím,

byla zkřížena bolestnou tíhou viny . . . Hořela v něm touha po naprostém štěstí, po nekonečných obzorech se jeho zrak rozhlížel a zatím se cítil tak těžkými závažími přikován k zemi . . .“ — Kdyby v prvním člověku byla hořela touha po naprostém štěstí, kdyby se byl jeho zrak rozhlížel po nekonečných obzorech, byl by jistě zůstal v Božím milování a nebyl by zhřešil. Ale tak to vyjde, když rozum hoří.

„A tehdy (narozením Páně) smiloval se Hospodin, když volání dostupovala šíleného zoufalství, když lidstvo bezmocně kapitulovalo“. Špatná hlubinářská retorika. Lidstvo nekapituluje nikdy, lidstvo vždy bude stavěti babylonskou věž, a tehdy zvlášť byl svět v květu.

Jiná psychologická zadrhlina na str. 14.: „Nejprve se člověk chtěl sám státi Bohem, a když Slovo se stává tělem a přišlo přebývati mezi nás, když byla tak nesmírně povýšená lidská přirozenost, jest jakousi tajemnou ironií, ironií tragickou a bolestnou, postavil se svět, postavil se lidský rozum, postavila se pýcha lidského rozumu proti myšlence.“ — Jak to? Biblické rčení: Budete jako bohové, vědouce dobré i zlé, má přece svůj určitě definovaný význam. Tomu pak, jak se lidský rozum a lidská pýcha rozumu postavila proti myšlence, tomu, přiznáváme se skromně, vůbec nerozumíme.

A dále: „Přišel Bůh, aby nás spasil, přišel Bůh, aby nás povznesl, posvětil a zachránil. Jako by lidský rozum nechtěl ani tuto velkou lásku, jako by se děsil velkého daru“. — Samé nešťastné psychologické affektace, špatná psychologie, zkrátka, není to tak pravda. Spasitele ukři-

žovala lidská zloba, a ta byla při dobrém rozumu; neděsil se rozum daru, ale zatemněn zlobou, daru neviděl.

Spisovatel si ostatně sám kvituje své myšlenkové kotrmelece na str. 20.: „Těžko se dá mluvit lidskému jazyku o tomto vznešeném tajemství. Ještě nesnadnější jest o něm kázati, když na kazatelně jest nemožná theologická speculace. Nemožná, nezdravá, protože neužitečná a neplodná.“ — Ale jest přes to nezbytno, aby kazatel měl řádné základy *racionální theologie*, chce-li plodně kázati.

Za úvahou sv. Tomáše na str. 22. „jest daleko větším milosrdenstvím poskytnouti dlužníkovi možnost zaplacení, než jedině jej přijmouti prostě a bez všeho na milost,“ následuje krátká větička: „*I milost chtěl jaksi Bůh sladší učiniti*“. Napsal-li i tuto větu sv. Tomáš, ač silně pochybujeme, třeba si to vysvětliti jeho chvilkovým básnickým rozpoložením. Ale v těchto kázáních to nesládne. Bůh totiž nepotřebuje dělati svou milost sladší. Bůh přece může trvale milovati jen to, co není proti jeho svatému Řádu, co jest jeho „milým“ stvořením; jeho božská Spravedlnost však *trestá*, co jest proti němu. Právě tato Spravedlnost potřebovala býti smířena a ani mystikové nejbližše u zdrojů Poznání nemohou mluvit o „sladší milosti“, *dokud Váha není vyrovnána*.

Tato moderní rhetorika opravdu „trestá“ Syna Božího: „Bůh podrobil Syna svého našim *trestům*“, praví stránka 24.

Jinde to odnesla zase theorie. A jak by ne, vždyť je to též „věc rozumu“, a rozum, ten se má v Olomouci vůbec po pěti, dr. Durych, dr. Braitto, dr. Habáň! Slyšte:

„Prázdné, životem zcela vyprázdněné lidstvo vydalo se na pout za pokladem, který by mu prosvítil život, který by jej nasýtil, který by jej zázračně učinil i lepším. A tak stanul jednou před tajuplnou postavou, která mu mnoho slibovala. Hřměla bouřlivě i sladce zpívala, slibovala, hrozila, ale třebaže toho všeho bylo mnoho, právě proto snad, že toho bylo příliš mnoho, zdálo se to těm, kteří vyšli na prvé hlídky na výzvědy, zdálo se to jaksi matné, slabé, neživotné, úzkoprsé a někdy zase příliš široké, že se to nedalo ani usměrniti podle skutečného života, a ptali se ti, kteří vyšli hledající, aby našli: Kdo to mluví k nám? A smělejší sňali závoj s její hlavy a objevili ji, licoměrnici, lhářku a posérku, věčnou, nenapravitelnou Theorii.“ — Celý tento kousek, nadepsaný křiklavě „Cesta naše“, jest opravdu notná theorie. Když Basil Bulharobijce vyloupal armádě Samuelově oči a poslal je „domů“, to byla též theorie. Tak říkali v Byzancii. Když napíše takový M. Blondel, že „křesťanská myšlenka přiznává vrchnostenství lásky a činnosti nad teorií“, tu tomu rozumíme, neboť drží pojem ten v jeho *funkční* oblasti. Ale tato olomoucká škola „Svobodného Myšlení a Mluvení“ dělá s pojmy a ideami jako za války zatloukači hřebíků: Theorie chudák zde trčí ojedinele z prkna dřepíc beze vztahu na pranýři.

„Největší lidé jsou vznešení jen několikráte v životě... Kristus byl tak prostý, skláněl se ke všem, kteří byli slabí a malí svou *rozumnou možností*.“ Rozumná možnost! Co to je? „Kristus neměl, kde by hlavou spočinul, ... a přece jeho nitro tím nezchudlo, nezakrnělo.“ Proč by mělo zakrněti?

Jak dr. Braitó pojímá velikost, ty *Vrchy*, o nichž tak krásně píše Apollinaire, poví tyto dvě věty (p. 39.): „Kristus byl velký a přece jej velikost neodcizila duším, přece nezatvrdila srdce jeho. Často se stává u velkých lidí, že jejich velikost, že jejich vědění, úspěchy a *úkol* (!! to my děláme ty vykřičníky, jen považte: jejich *úkol*!) vysuší jejich srdce.“ A o něco dále: „Velicí vojevůdcové, myslitelé, byli tak plni svého *úkolu*, svých myšlenek, že nezbylo jim v srdci místa pro bližní, před kterými stanuli jako despotové *duševní* nebo političtí.“ „A když umírá Kristus, cizí setník musí klesnouti před potupným *ohavným* křížem...“ Ohavný kříž! *Crucem tuam adoramus... Crux fidélis, inter omnes arbor una nóbilis... Dulce lignum...*

„Tento symbol věčné myšlenky, tento velebný hymnus nadpozemské lásky...“ jak praví Duilhé de Saint-Projet, „od dávných věků předmět nejvroucnější úcty, nejvřelejší lásky i nejvroucnějšího vzývání... Život člověčenstva nezná leč jediné hlavní rozhraní; rozhraním tím jest kříž; veškery události, počínajíc stvořením světa, směřují k němu i vycházejí od něho; dějiny lidstva rozděleny jsou křížem.“ Tak se jindy učilo. Teď jest vše jinačí. Kristus už se „nebojí o budoucnost svého díla, *klidně i umírá bez jediného vzdechu*, protože věděl...“ (str. 41. této postní konference). Srovnej, co o tom ví svatá Brigitta, která se takto modlí: „O Ježíši, jednorozený synu nejvyššího Otce, záři a obraze podstaty jeho, pomni onoho *úpěnlivého* poručení, jímž jsi Otci ducha poručil řka: V ruce tvé, Hospodine, poroučím ducha svého! a s tělem rozdrásaným

a srdcem roztrženým, s *velikým výkřikem* otevřev útroby svého milosrdenství, za naše vykoupení duši jsi vypustil.“ Tedy málo *klidně*, a rozhodně ne *bez jediného vzdechu*. Má to dvě imprimatur, což znamená: ať se tiskne! Až krev z náboženství poteče!

A jak to místy patheticky a poeticky mastí! Čtěte sami: „Máme fakt, že lidé nejšlechetnější, jichž srdce se rozšiřovalo jako oceán ke všemu dobrému, zde spočinuli v moři srdce Kristova.“ „Síla jeho dovedla ... i slabým děvčatům dáti sílu, kterou přemohla všechna lákání líbezného jara, že dovedla zpečetiti krví věrnost svému *panenskému příteli* a snoubenci.“ „Tisíce lačných rukou, tužeb a otázek zvedá duše lidská od prvního rozbřesku svého *k hlubinám*.“

A jaké moudré nápovědi občanům v jejich shonu: „Máme jenom jediný život a ten ještě jest krátký. Nemůžeme se všichni vydati za hledáním jeho smyslu, jeho cíle (viz *Morové katolíky*, Kurs 28.), protože některé život okamžitě tak strhne, tak pro sebe vyssaje, že nepopřává ani očí skoro pozvednouti. Život třeba okamžitě žiti“ (p. 44). Jak daleko máte k heslu „vyžítí se“?

Těž vtipné myšlenky: „Filosofové nemohou přejíti přes Boha — musejí bojovati, musejí se snažiti dokázati, že není, *kdyby nebyl, dokazovali by, že jest*“ (p. 45).

A je to opravdu pravda, že „Kristus trhá národnostní a národně náboženské hranice židovské“? Ne tak zprudka, neboť „není dobré vzítí chléb synů a vrci jej psům“. MAT 15, 26.

O Církvi zde sice praví, že „může býti jenom svatá“,

(p. 97), že jest „matka velká, čistá a svatá“ (p. 101). Ale co je to platno, když jinde zase praví o téže Církvi, nevěstě Kristově, zapomínaje najednou veškeré slušnosti před děvčaty, neboť takto píše „Akademičce v Brně: Kniha Hoferova je typickou volnomyšlenkářskou knihou. Čili, je to paběrkování v **kloakách církve**. Církev jest *společností z lidí* . . . Vedle hříchů kněží našla byste tisíckrát více lásky, obětavosti a svatosti, než bylo sneseno z **kloak církve špíny a hnusu** . . . Kolik žen církev již kanonisovala, *kolik klášterů jim postavila, jak jejich slabost přísnými zákony chránila*, v rytířství v jaké úctě ženu vyzvedla a v Marii tak uctila, že takový středověký mystik Suso po službě jakési stařence (vsadil bych se o nevím co, že to byla krásná mladá dívka a že dr. Braitó jen z upejpavosti to tak zkresluje na stařenku) na její údiv řekne: Vidím v každé ženě Marii.“ — Jak patrně, vesměs zajímavé věci.

Vůbec celá tato kazatelská verbomanie působí trapným dojmem pachtícího se žonglérství, s častým bolestným svrašťováním tváře (rheumatismy z Rozumu), a sám si to dr. Braitó vystihuje touto větou na str. 98.: „*Mnohmluvnost jest vždycky znamením nejistoty vlastní věci* . . .“

O VZNIKU SVĚTŮ A PODSTATĚ BOŽSTVÍ.
Ph. Dr. Stanislav Popelka. Toto jim někdo poslal, jak se říká, na potvoru. Redakce si jej pochvaluje. Má radost, že o Pánu Bohu také píše universitní docent. „Svítá na horách“, libuje si. A celý článek jest masivní, kompaktní, hutný nesmysl. „Proti různým hypothesám (Renan, Kozák,

Radl, atd.) stojí zde historická skutečnost, že Ježíš heslem, milujte se vespolek a dělbou hodnot a práce způsobil převrat ze zastaralého feudálního systému — k demokracii“. Ano, je to v nábož. revue Na Hlubinu, která má hrdě vpředu natištěno: „Církevně schváleno“. Vychází v Olomouci!! A ještě: „Nyní stojíme nad nezvratným faktem: Kristus jsa prodchnut absolutní božskou myšlenkou Neznámého čili Boha, Otce, jda v jeho intencích mohl se rozhodně, přiblíživ se myšlenkově Neznámému, státi se božskou osobou. A tuto versi žádný zdravě myslící člověk nemůže popříti.“ Ano, je to na str. 389, roč. V. Na hlubinu: „Církevně schváleno“. Vychází v Olomouci!! — A ještě dále: „Boha lze personifikovati ve třech známých božských osobách jako celek — neboť jedno jsou“. — „Ježíš Kristus, syn Boží a přetvořitel a přeskupitel zastaralých t. zv. právních a sociálních řádů“. — „Názor na Boha je ovšem individuální...“ — Církev jdouc ve stopách didaktiky Kristovy“. Ano, to vše, a mnohé jiné vynálezy indukci vypocené najdete u hlubinářů. Vychází to v Olomouci. „Církevně schváleno“.

MODLITBA

Vším ke mně promlouval jsi, Pane Bože,
temností bouře, blesky i svítáním zoře.
Přátelskou dlaň's mi podal v zápas se světem,
pochvalu vzdávám - ach! ne Tvojím květem . . .

I skrze rozkoš, jejíž rouhání
až v sedmé nebe o pomstu snad volá,
nejsladším z darů Tvých kol zemské osy,
citlivým okem když slza je zrosí,
a celou lásku Tvou v tom oku jediném,
jak celé nebe by se obrazilo v něm.

Veškerou lidskostí ve starých zdech,
šipy, které v šiky zalétají
a v zapomnění štít prolamují střech
bujnými znovu listmi rozkvétají
skrze vše! . . .

Pane! - já nenalézám slova,
ku odpovědi vhodné - a - mlčet jsem zdolal.
Blahoslaveným já záviděl jsem blaha
a k Bolesti jak k matce své jsem volal.

A jak s dvojčetem bych srostlý byl já se *zanícením*
na čtyři strany světa drže svá rámě planu,
když dokonalost Tvoji obejmám, cením,
jediné slovo vyřekl jsem: *klamu*.
Do dětinství se vracím . . .

Jsem *znaméním* ! . . .
Sám hlasu nemám - Pane, řekl jsi slovo
leč ústy kdož je vypovědět zdolá?
Skrze Tebe prachu stal jsem se Jehovou,
Anděla Tvého v prsou mám a jej ctím,
o rozhršení, neb Anděl volá, prosím.

J E S E Ň

O, raděj trním kráčet s ráží
na kopí hrot
než bahnem jíti, jež se ze slz sráží
a ze trampot.

Duhami, dříve nežli v nebi splynou
pro slunné dni,
nechť s fábory zavlaží a s novinou
osvobození.

Neb trním sladší jít - a s ráží
na kopí hrot
než bahnem stoupat, jež se ze slz sráží
a ze trampot.

AMEN

Legenda.

Paní Žofii Záleské od krajana-mazura (po přeslici).

Amen znamená: staniž se tak.

Zkrvavělé tělo železnými hřeby
mučitelé-lidé se země odstranili.
Za arenu vyvezli a pohodili . . .

Andělé v nebi hymnus pěli
palmami ovívající rozkvétajícími
až naváto vůně, o níž svatí
kdes v katakombách pobožností jati
jak o zázračné věci dumy předli.
Tabulky náhle vypustivše z dlaní
i pergameny, z kterých četli -
zdaž *slovo* - děl i - tolik trysklo vůně maní?

Tehdy mučedník vystoupil v Serafínů říš
a tělo k hmyzu pode chmurnou zemi.
Leč pohan děl, ha - což na tom? To přece nic není.
Zdaž pravda není služebnicí náhod spíš?
Aneb, zdaž tygr úzkou klů šterbinou
vyplil pravdu onu krvavou ze slinou?

Než mrtvého roucha zde zůstala,
jichž dotknuv se příchozí malomocný s nadějí

očištěn byl - a proto chvála - -
zpívají - - chromí sem denně přicházejí
i slepci dítkami vedení, pějí - - chvála . . .

V hanbě zbloudilý - aneb osleplý,
neštěstím do smutku pohřížený
i mrtvicí raněný z úleku,
všecky nechť k šatu vede touha
na prsou Evropy - toho kousku roucha,

jak škaplír, jenž potřísněn jest slova krví.
Až z bouří národ vstane vykoupený
pod orlem mnohohlavým, jenž v oblacích se zjeví prvý
na znamení tomu, jenž pravil,
Což na tom? To přece nic není.

CYPRYAN NORWID

Z polštiny přeložil Adolf Gajdoš.

ADVENT

Pomyslete si, že by někdo otevřeného srdce byl prošel dalekou krásnou zemí po cestách a ztracených stezkách, byl by uviděl lesy, roviny a pohoří. A jednou ve skrytém údolí by připadl na zcela tajemnou krásu. Znovu a znovu tam zacházel a přemýšlel, jak by ten poklad vyzdvihl a zachytil jej ve slova nebo obrazy, aby jiným co nejvíce srdce rozveselil. Nechce se mu to však zdařiti i běře konečně své přátele za ruku a ukazuje jim, co byl našel, aby to sami uviděli a čerpali. Hledťte, tak asi se vedlo mně. Před mnoha lety jsem se jal putovati po zemi liturgie — a když se to řádně uváží, jest tato země svět a širě života. Nalezl jsem daleko patrnou vznešenost a přišel jsem též do skrytých údolí plných tajemné krásy. Dlouho jsem přemýšlel, jak bych ji co nejjasněji vyzdvihl. Nejprve jsem to chtěl učiniti vědecky; pak tvůrčím perem. Nedošlo však k tomu.

A nyní ukazuji vám cestu, abyste sami šli do těch zamlklých údolí a hleděli — možná, že najdete skvostnější věci než já.

Kde leží?

Široká a bohatá jest liturgie. Co však se v ní děje a všecko to, co jest za způsoby a konáním skryto, jest přece jen jedno: abychom „byli v Kristu znovu zrozeni z vody a z Ducha Svatého“ k novému životu, aby „Kristus byl v nás utvořen“, aby bylo všecko „v něm jako pod jednou hlavou shromážděno, co jest na nebi i na zemi i pod zemí“. Neboť ve Spasiteli „se nám ukázala dobrota boží k lidem“ a „všecka jeho velebnost tělesně“ v lásce nám prokázané, plně touhy darovati se nám.

Kristus nejen byl kdysi dříve, ale on žije a působí po všechny doby. Žije ve velikém obcování Církve, v nížto jsme všickni údové. Žije v každém jednotlivci, zcela v něm a pro něho. A to dvě se nemá od sebe oddělovati. Církev nás pozdvihuje k nejskrytějšímu obcování o samotě s Bohem; a ona se vši svou nadosobní velebností jest jen možná, protože každý jednatel jest znovu zrozen z Boha a přímo s Bohem spojen. Tu působí Kristus; v Církvi a v duši. Chce všecko vtáhnouti v obcování s Bohem. Chce všecko očistiti živou boží jasností. Všecko osvítili svým podstatným světlem. Všecko protvárniti tvářností pravdy věčného Slova, „skrže něž bylo vše stvořeno, co stvořeno jest“. Vše sjednotiti v lásce a v jednotě života. A tak působí tím, že sám v nás přebývá svou silou a svým obrazem, celým svým živým bytím, jakž sám byl řekl: „Zůstanu s vámi po všechny doby až do skonání světa“.

Ale toto působení a dění se nevykonává zmateně, ne ve víru sil a popudů, nýbrž „spořádaně podle míry, počtu a váhy“. Neboť Kristus jest Logos, jenž „všemu silně vládne a vše dobrotivě pořádá“. Působení Kristovo vychází z božské plnosti a přece se váže na lidskou sílu. Tryská z věčnosti a z chvíle nikdy se nevracející, jest však utvářeno ve střídání a vracení se svatých dob. Jest „bez podoby a bez způsobu“ a přece utvářeno v duchaplný zákon, ve slově a znameních. Toť jest liturgie: božské konání v duši a v Církvi, naplňující se v oběti, ve svátosti a v modlitbě, zasazené do pořádku svatých míst a svatých dob.

Oběť, svátost a modlitba; — modlitbou Církve ve vlastním smyslu slova jest *Officium divinum*, božská modlitební služba, jak ji konají zvláště kněz a řeholník. Slovo a způsob této modlitby jsou uloženy v breviáři. Dlouhá jest jeho historie. Vyrostl z různých kořenů, byl mnohonásobně přetvářen a přece zachoval svou základní podobu. Co chce breviář? Učiniti Písmo svaté modlitbou. Slovo boží nemá býti jen čteno, probádáno, rozjímáno, má býti také živě modleno. Slovo, které živo k nám od Boha přišlo, má se k němu vraceti jako živá odpověď. Tak se dostává v breviáři celé Písmo jako modlitba na rty toho, kdo ji koná. Základem jsou žalmy, ony svaté písně ze Starého zákona, v níž krouží vše kolem veliké otázky duchovního člověka: Jak jest tomu se mnou a s Bohem? A žalmy obklopena vynořuje se jedna svatá kniha za druhou a stává se modlitbou. Nikoliv celý její text, vždycky jen kusy z ní; odtud to jméno: *Breviarium* chce říci: zkrácené Písmo.

Tyto texty jsou rozděleny na sedmero modlitebních

hodin denních. V tom se jeví podstata hodinek: vážné a rozjímavé matutinum, konané v klášteřích v temnu před jítrem. Laudes plny jasné radosti prvního světla. Bděle a pevně řízená na den a jeho úkol prima, modlitba východu slunce. Pak přichází tři malých hodinek: terce, sexta a nona, jakoby krátké chvíle usebrání. I připravuje v liturgické obci (na př. v klášteře s chorovou modlitbou) ta první na slavnou mši; ve druhé mše vyznívá; třetí uvádí na nešpory. Ty jsou modlitbou vrcholu dne — nikoliv, ať správně dím: dne, který už přešel v odpoledne a nyní klesá v tiché slavnosti. Na konec kompletář, „modlitba ukončení dne“. „Pokojné noci a dokonalého konce dopřej nám všemohoucí Hospodin“ — tak se začíná, když nastala tma.

Tento rytmus dne se stále opakuje. V něm proudí ono božské konání, o kterém jsem mluvil. Třeba mi mysliti na zřidelní proud, jak ustavičně stoupá a padá, stále proudí a přece zachovává svou podobu. Tak proudí zde neustále život milosti, zachycuje a účinně proniká naše bytí a náš život, jenž jest věru stále nový, stále se střídá ustavičně v jiných děních každé vcházející hodiny. Avšak tento život ztvárněný v trvalý pokojný útvar, v útvar dne s jeho hodinami. A ten opět stojí v kruhu roku s jeho svátky a svátými dobami. Ono tajemné konání, toť Kristus, co prožil a přetrpěl; nikoliv holá vzpomínka, ale živá tajemná přítomnost účinně pronikající náš život. A toť jest liturgie, která se každého roku s jeho svátky a dobami, s jeho dny a hodinkami v oběti, ve svátosti a v modlitbě tohoto Kristova života obnovuje pro nás, na nás, v nás. Svaté úkony Církve, její modlitba se svým hodinkovým rytmem, toť

jakoby trvalý útvar, v němž proudí onen život jako voda v oblouku ustavičně stoupajícího a padajícího paprsku.

V tomto hodinkovém díle jest modlitbou Písmo svaté. Jeho základem jsou žalmy; každého týdne se opakují. Každého dne čtení z různých knih Písma, olemovaná průpověďmi a vzýváními, řeč a odpověď, chvála a prosba, a vyznívají v lepých modlitbách. Každá hodinka jest bohatým a přece jasně ustaveným celkem.

Toť breviář. Nás z něho zajímá zvláště matutinum. Bývá různě sestaveno podle toho, náleží-li slavnosti nebo prostému všednímu dnu. Vždycky nejprve žalmy vyznívající v krátkých modlitebních výrocích. Potom čtení z Písma uváděná vzýváním. Ano, a po čtení následuje, co zde vlastně míním, responsorium utkané z výroku a výroku doplňovacího.

Jak to vyjádřiti, co responsoria znamenají? Jsou jaksi ozvěnou živého slova božího v naslouchající duši. Proudění a vlnění myšlenek, obrazů a hnutí srdce vystupují, proplétají se, mizejí. Přicházení a chození zdánlivě beze všech zákonů. Duše Církve odpovídá na slovo boží; a není žádného jiného pravidla, tak se zdá, než jaké platí v mysli, když to v ní proudí a vlní se. A přece jest v tom útvar. Liturgie nezná chaosu. I moře se zdá vlněním a prouděním beze všech pravidel a přece je v každé vlně a v každém hukotu hluboký zákon. Tak i zde. Nahlédneme-li důkladně ve vlnění responsorií, upozorujeme brzy, jak jasné zákony v nich vládnu. I přichází vždy nejprve strofa, po ní druhá, pak se opakuje konec první. Z toho, jak tento kousek padne k předešlému ozve se vždy nový zvuk. Mnohá

responsoria jsou sestavením řeči a protiřeči; nebo se objeví nejprve širší obraz, do něhož jest pak zasazen užší; přichází napomenutí a odpověď na ně; událost nebo dějinná postava a s nimi spjaté nějaké slovo ...

Podivuhodno jest, jak toto znění a vlnění odpovídá na čtení, za nímž stojí. Mnohdy bývá beze všeho jeho ozvukem. Ale pak se ovšem také přihází, že se responsorium vrací, když dávno bylo minulo čtení, k němuž ono vlastně náleží, jako by znělo v nitru ještě dlouho dále, když bylo již budící slovo zmlklo. A někdy předchází, takže slova vystupují jako z tajemné hlubiny, ohlašující napřed události, o kterých nebylo ve svatém příběhu právě čteném ještě žádné zmínky. Vždycky mne to znovu zachytí, když se tu čtou v týdnech po Svatém Duchu knihy Královské. Mluví se o Samuelovi, mocném proroku, skrze něhož Bůh vedl přímo beze vši pozemské vlády svůj lid; jak ho pak unavila tato vláda boží i chce krále s pozemskou vážností jako i jiní národové. Ještě nebylo jmenováno jméno Saulovo, který má býti ovšem prvním králem, a už zaznívá v responsoriu: „Porazilť jest Saul tisíc, ale David deset tisícův“ — vítězná píseň žen, s kterou vyšly Davidovi vstříc, když přicházel domů od boje s Goliášem; z čehož se probudila po prvé nenávisť v duši krále Saula proti vyznamenávanému: „Dali mu deset tisícův a mně jen tisíc ... co mu ještě chybí nežli trůn? A hned v nejbližším responsoriu — stále ještě není ve svatém textě jméno Saulovo jmenováno — zaznívá Davidova trudná žaloba nad smrtí Saulovou a jeho syna, Davidova přítele Jonathana, jehož láska mu „byla sladší než láska k ženě“: „Hory Gelboe,

žádná rosa ni dešť nespadej na vás, protože rekové israelští na vás padli! Všecky hory vůkol navštívíž Hospodin, Gelboe však přejdi . . . Protože rekové israelští na vás padli!“ A všechno, co jest vypravováno nahore ve čteních, všecek lesk Saulovy mladé slávy a síly, jest ováto temným dechem dopuštění, vystupujícím z těchto slov. A když bylo všechno minulo; Saul zavržen a padl; Davidův dlouhý bojovný život ukončen; minula sláva Šalomounova; celé hrozné dějiny obou královských domů zašly, dějiny utkané z boží věrnosti, z lidské zrady, ze zaslepenosti, z krve a z násilí; svaté město jest rozbořeno a lid v porobě, — tu zaznívá čas od času vždy znovu ton onoho dopuštění: „Porazilť jest Saul tisíc a David deset tisícův . . .“ A stále znovu se pozdvihuje trudná žaloba: „Hory Gelboe, žádná rosa ni dešť nespadej na vás. Neboť rekové israelští na vás padli . . .“

Taková responsoria provázejí čtení matutina po celý rok. Jsou to ona údolí plná tajemné krásy, o kterých jsem mluvil. Zde vám ukazují responsoria adventní. Zprvu jsem k nim chtěl všelicos připsati, ukázať lépe vnitřní melodii v nich uloženou, jak svatě vystupuje z hluboké touhy k božímu naplnění. Ale nechám toho; naslouchejte sami! A myslete na to, že jsou to ozvěny adventních čtení z knihy Isaiašovy, největšího ze všech proroků, plné touhy a zaslíbení jako žádná jiná.

Advent, první z dob v duchovním roce. Doba čekání, doba lidská jako žádná jiná. Jak jest v něm všechno tak plno viny a bolesti a touhy! Pozdvihuje se volání bez konce . . . toužení a naléhání . . . vystupují hlasové de profun-

dis. Božská odpověď z nebes . . . Napomínání, těšení, zaslíbení, plné laskavé síly . . . Postavy se vztyčují, oči plny touhy, a zacházejí zase do tmy . . . Prorok zde stojí, vyhlíží v dálkách, zvěstuje, ukazuje . . . A nad tím nadevším naděje, blížící se naplnění. Stále přichází blíže, stále naléhavěji se pozdvihují ruce, až konečně jest tu „plnost časů“ a dokonává se tajemství vánoční.

ROMANO QUARDINI

Z němč. P. Lud. Vrána.

DŮVĚRA V ŘÁD V NAŠÍ DOBĚ

Naše doba jest nestálá a pošmourná; jest den ode dne více a více kořistí nejhorších nepořádků. A slovu nepořádek nesmí se rozuměti v tom smyslu, jaký mu propůjčují „realisté“ a materialisté všech odstínů: v metafysickém smyslu znamená opravdu zradu vzhledem k hluboké přirozenosti člověkově, jež tíhne k řádu a rovnováze.

Ale chtěl-li jsem trpělivým úsilím proniknouti smysl tohoto zmatku, tohoto neklidu, tu ne proto, abych pro marnou zábavu hrál úlohu Kassandřinu. Každý neklid je marný, který není než zalíbením v hořkosti, trudnou slastí, Kocháním se v odmítaném pokušení: to jest stejně pravdivé jak pro civilizaci tak pro jednotlivce. Zajisté, dnešní svět velmi ospravedlňuje pessimistní nálezy, obavy právem se mění ve strach. Nebezpečí, v němž se zmítáme, jež v této chvíli takřka vyvrcholuje, jest jen výsledkem té krise všeobecnější, dlouho neuvědomované, v níž se rozdíral člověk od té, co, nechtěje hleděti na svou budoucnost v úběžnících nadpřirozena, složil všechnu svou naději v rozum, a to v rozum tak zvaný kritický a praktický, pyšnou to obudu, které vše obětoval. Ať se však zdá sebe vážnějším základní zmatek, jenž otrásá v samých kořenech rozum-

nou bytostí, zůstává přec jen i nadále v platnosti, že není nám dovoleno složit ruce v klín, že každému, kdo rád vidí jasně, jest přijmouti nevyhnutelný úkol: vzdorovati proudu a neoddati se beznaději.

„Ale več doufati, vždyť už je vše marné...“ Dobrá. Ale nemám důvěry v „krásný postoj beznaděje“, aby se zajistilo trpělivé úsilí, jehož vymáhá naše svědomí. Kdyby z odsouzení, jež Péguy vznesl proti naší době, nebylo se možno již nikam odvolati, kdyby bylo pravda, že „moderní svět jest světem celkového a naprostého zmaterialisování“, k čemu by pak byla naše práce? Vždyť již v tom, že pozorujeme ve všem duchovním tak strašný úpadek, zdá se nám jakýmsi prvkem spásy. Nadobro odsouzení k záhubě už nevidí.

Zastavme se tedy v nářcích a spočtěme své naděje.

Bývá už v povaze hlubších lidí, že s jakousi hořkou snadností soudí špatnost století, v němž nám jest souzeno žiti. Ale jest též jistý romantický postoj, zamítavé gesto právě jsoucího života, a to neznamená nic jiného, než opovržení k svému okolí, aby se „bližním“ nezamazali: takový odsuzuje snadno ty, kdož berou na sebe tíhu dne i horka, a na vlastní okolnosti, jež jsou vinny, u něho už pak neobejde. Tento asketismus bez askése není než jakousi karikaturou, když přísné kádry (rámce), *pravidla*

(řehole), v náboženském smyslu slova, nejsou ukládány to-
muto „dobrovolnému odlučování se od světa“. Kdo se
v tomto smyslu „odříká světa“, ten to nedělá z pravých
pohnutek.

Zřikati se zápasu z pohodlnosti není velkou zásluhou,
tu jest naopak třeba žítí, naplniti sudbu, již nese v sobě
naše přirozenost, naplniti ji přes okolnosti odporující.
Jsme-li si vědomi duchovního spuštění a morální zkázy,
v nichž se nalézá dnešní svět, už tím jsme zavázáni k hor-
livějšímu úsilí proti proudu, už tím jest toto úsilí potřeb-
nější, abychom sami před sebou obstáli v čestnosti, neboť
s překážkou jest se třeba napřed změřiti, než začneme mlu-
viti o zbytečnosti takového úsilí. Všechny epochy, i ty, jež
se jeví našim očím, otevřeným zpětným odrazem dob, ja-
koby byly nejšťastnější, mohly skýtatí lidskému vědomí
pohnutky beznadějnosti, když konfrontovaly hrubou sku-
tečnost vášnivě a nedostačující tělesnosti s vysokými hod-
notami duše, zaslíbené nebi. A zdá-li se nám dnes, že sama
žádost této konfrontace jest uspaná u našich vrstevníků,
z toho ještě neplyne, že nemůže býti opět probuzena, a
že už by se mělo ponechatí všechno fatalitě dráhy bez
principů.

Nechceme-li tedy upadnouti v ono krajní zoufalství
člověkovo, jež Dante označil jako nejjistější zatracení, není

dovoleno vrhati na celé století, na celý svět naprosté anathema.

Dětinští chvalořečníci, kteří opěvují naši dobu, vyjadřují ve formě sice nedůstojné přec jen trochu pravdy. Tať doba krajní staroby může býti též dobou omladnutí, divokého, ale bujarého. Ve vírech a nesouvislostech, v nichž raší životní podmínky našich synů, jest bezpochyby znak skryté velikosti, dnes ještě špatně chápané a nijak směru svého nenaznačující, která však zítra se ukáže ve své pravdě. Nedopustili bychom se též jakési zrady, kdybychom ve jménu nepořádku, který pozorujeme, odsoudili i tuto pravdu?

Pravdu tu bylo by snad dobře hledati v přesnějším ohodnocení práce, kterou dnes toto lidstvo vykonalo. Často jsem již měl příležitost říci, že naše civilisace více cení prostředky k živobytí než sám život. Tím jsem chtěl tvrditi, že se klame takto hodnotíc to nejdůležitější. Objasním to příkladem: Není možno, aby nesmírné úsilí, jímž se člověk osvobozuje poznenáhlu ze jha prostoru a času,¹ vyšlo jen na to, aby bursiáni mohli pohodlněji spekulovati, nebo aby blaseovaný Pařížan mohl snadněji poobědvati na břehu moře. Dlužno předstihnouti nynější stadium, v němž

¹) Ponecháváme tyto slovní smělosti v jejich původním znění. J. F.

člověk, opojený mnohonásobnými silami, jež mu vyrábí stroj, se všemi požitky, jež mu zjednává, pokládá tyto síly a tato uspokojení za dostačující ospravedlnění samého strojového systému. Dobyť světa smyslového lidským umem, nepřijmeme-li za svou v pravém slova smyslu kacířskou nauku „Zhovadite“, má hodnotu ontologickou. Určuje člověka jako jedinou bytost, jež jest schopna tento výboj uskutečnit: ukazuje, jak jest spojena duše s fysickou realitou, a ospravedlňuje ji.

Ostatně možno se nadíti, ať jakkoliv chimerickou se zdá tato hypothesis, té chvíle, kdy toto dobytí světa hmotného vyvrcholí do té míry, že přízvuk bude nadobro přesunut, že užitečné ztratí svou křiklavou hodnotu. V době té žádosti uspokojení, jež určuje dnes lidskou činnost, bude již jaksi vyhověno, a protože člověk musí se stále o něco snažiti, probudí se duše konečně k svému určení. Ať se zdá toto vidění sebe odvážnější, dovoluje tušiti, kterak z doby, podrobené dusivému zákonu *fysickému*, může se zroditi věk metafysický.

Ba možno říci, že se tu jeví jistý zákon. Ona nauka cyklů, již rozeznáváme na pozadí tolika náboženství jako stín špatně určený, ale mocný, velmi mne vábí, přímo jest pro mne tajemným pokušením. Víím, že není ničím zajištěna, že se dovolává jen toho, čemu oficielní věda říká

podezřelé legendy a smělé sevšeobecnování, ale můj duch k ní přes to tíhne jako noční chodec k světlu. A když ne jinak, není ji možno upřít hodnotu symbolu. Jest přece v logice světa, že sama příroda se podrobuje pravidlům takového opakování a víření v cyklech. A jestliže pýcha člověka trpí, že by touto hypotézou mohla být připravena o svou budoucnost nepřerušovaných triumfů, rozum sám libuje si v tušení, že vzrůstem bohatství bude snad možno vyvážit bídu, jež se hromadí dosud odkázána jen na sebe. Jinak by nabylo vrchu pravidlo, že každý úspěch na úkor společnosti nese v sobě zárodek své zkázy. Každé nespravedlivé blaho skrývá ve svém lůně neznámá neštěstí. Zatím svět kývá mezi oběma póly. Pro toho, kdo má dosti pokory, aby tuto ctnost uviděl jako vesměrný morální princip, je to celkem poetická podívaná.

A tak čekáme, že perioda krajního racionalismu a vítězího hedonismu dříve či později přesune se na dobu intuitivní se snahami metafysickými. Vystřídání to arci, samo sebou se rozumí, nemělo by vlastní hodnoty, jestliže by se člověk nepříčinil o poznání svého prozřetelnostního určení a jestliže by se ve smyslu tom nepodrobil, neboť zjevy čistě psychologické už předem nepodávají žádného vysvětlení.

Jen duši metafysické může se dostati platné naděje.

Těmto vyhlídkám nadržují četná znamení.

Mikuláš Berdajev zasvětil jim celou knihu. Pro něho svět spěje k periodě, kterou nazývá „novým Středověkem“; tak by se historickým rytmem přešlo z racionalismu k jakémusi surracionalismu, podloženému typem středověkým. Ze shniliny rozložených prvků světa starého vzejde s ožilou bujarostí smysl života pravdivého, nastane „revoluce ducha“, „celková obnova vědomí“. Toto vědomí jest obmezeno dnes jen na několik jednotlivců, neboť ztratilo svůj vesměrný smysl. A tak by zcela přirozeně byly znovu objeveny vztahy světa viditelného a neviditelného.

Možno vskutku nalézt některé příznaky, jež věští tuto obnovu. Sama racionalistní kritika je objevuje. Analysujíc totiž různé vzhledy člověkovy zchátralosti, zjišťuje především jeho nesmírnou únavu a omrzelost. S vášní skoro pathologickou trhaje skály základů vyčerpává se do úmoru. Štve se do všech směrů a v hrozném spěchu pozbývá dechu, podle výborné formule meyersonské.¹ A tak zdá se nezbytno, aby znovu našel jednoho dne pravdu tohoto *dechu* pozbývaného, jímž není nic jiného, než duše. Jen v tom smyslu možno mluvit o trvalé hodnotě neklidu, i

¹) L'homme ..., um composé de rapports sans supports“, složka „vztahů bez stativu“, máme-li na zřeteli měřický stolek geometrů, nebo podobně. Slovní hra na tři směry, již lze těžko česky vyhověti.

když tímto neklidem, pachtě se ve všemožných nebezpečích, o dech se připravuje, místo aby přišel na jeho nová zřídla.

A takové příznaky jeví se nejen v psychologii, jež jest člověku nejbližší, ale i v životě sociálním, pokud se mu podaří stáhnouti v jedno různá analoga, z nichž lze odvoditi biblické „Zželelo se Bohu“ (poenituit eum quod hominem fecisset in terra, et tactus dolore cordis intrinsecus, *Gen VI, 6*).

Zbývá dodati, že v řádu fakt, jenž pochází nejbezprostřednějším způsobem z method racionálních, projevuje se též snaha, ještě málo vyslovovaná tužba po metafysice: chci říci v řádu vědeckého badání. Rozumí se, že jest to jenom omezený úsek Vědy, a že v širší veřejnosti snaha ta nenašla patřičného ohlasu.

Nejnovější fysické theorie, zvláště theorie o vlnivém pohybu vnesly hlubokou pochybnost do principů, jimiž se racionalismus projevoval ve světě fysickém, totiž determinismus. Běžný pojem výlučné pravdivosti fakta, takového, ak nám je zjevují smysly, jest radikálně poťren takovýmto tvrzením soudobého fysika Maxe Plancka: „Obraz světa fysického uchyluje se ve své stavbě čím dál tím více od světa smyslů“. „Stavy hmoty“, podle myšlenek Heisenbergových a Bohrových, nemohou býti popsány než až

budou jednou ukončeny, a nemohly by býti bez zmatku pozorovány v jejich pohybu; André George poznamenal podle jedné studie Ludvíka de Broglie,¹ že to tvoří zvláštní analogii mezi nimi a „stavy vědomí“, podle pojetí bergsonovského: totiž že mezi světem fysickým a světem psychologickým přehrada se stala skoro nejsoucí. Takové poznámky v oblastech, kde dosud trůnilo jen racionálně, prozrazují snahu po metafysice, bez níž se Věda neobejde.

Jest však třeba tolika argumentů, když přece choulí se v nás mlčenlivý hlas, jež neutlumí žádný hluk strojů rozpoutaných, naděje, kterou ani neumíme vysloviti? Jakási ruka drží naši rozechvělou ruku a vede nás i po tmě, cítíme její velitelskou a něžnou péči: jen kdo pochybuje o všem, i o sobě, jen ten ji odmítá ve chvílích rozhodných. Jest v naší nejskrytější přirozenosti a zázračně napravuje poblouzení pýchy: neboť co naše lidská marnivost přisuzuje našim zásluhám, za to dlužíme této vnitřní moci, ti ché to ale neústupné svědkyni naší slabosti i naší síly, když vytrváme. Odvislost vzhledem k ní, toť naše svoboda, a autonomie (samostatnost, nezávislost), již požadujeme, bez ní nemůže vésti než k našemu zotročení. Budeme svobodni, přijmeme-li ji, bude naším osvobozením a jhem velmi

¹) Jeho plaketa o díle L. de B., *L' Oeuvre de Louis de Broglie*, aux Editions du Cerf.

sladkým, podrobíme-li se jí. Kdo pochybuje o lepším světě, odmítá ji, a přece kdo ví, zda v nejhorších nepořádkách hlas jediného spravedlivého nestačí k záchraně toho, co lidstvo nesmí ztratiti pod trestem, že pak by už nebylo? Tato naděje jest nejzazší vírou, již člověk nesmí zraditi, mezí, kterou nesmí překročiti. Nebylo století, ať bylo sebe chmurnější, aby na ni zcela zapomnělo. Pro toho, kdo vidí v jejím vedení, jest osobním výrazem všech výhod, slovo Bůh má pak smysl prostý a jasný. Pro ostatní, odkázané jen na vnější tápání, jest jen symbolem trpělivého slídění, paskalského „úpění“. Pro celek jest však pravdou posledního útočiště. A osobní zodpovědnost jednotlivce jest konec konců odpovědností vzhledem k ní, neboť ji zraditi, toť zraditi sama sebe, jí však sloužiti, toť pracovati k vlastnímu dovršení. A vlastní práce právě v tom záleží, abychom nic nečinili, co by spoluvinou na zločinech druhých nebo nedbalostí přispělo k zmenšení v člověku této vlastní duchovní hodnoty, a naopak abychom se o vše pokusili, ať to sebe trapnější, sebe nesnadnější, co by mohlo v nás oživiti její moc. Úkol spisovatelův může pak býti v této oblasti nesmírný nebo nepatrný podle toho, na kolik se svěří činnosti ducha takto usměrněné. Tato naděje, o níž tvrdím, že jest pravdivá, právě proto, že jest utajena v nejhlubším vnitru člověkově, a že není vyložena jako

nějaká „vědecká“ pravda, jest tím zřejmější. A tak říkati vždy pravdy jest nejlepším jejím svědectvím.

Vyšli jsme od bytosti individuální, abychom o ní pochybovali, a teď se k ní zase vracíme. Řeknete, příliš naděje, příliš snadný optimismus? Ale odpovídám, že jiného nezbývá. Důvěra v Řád, úcta k jeho nedotčené a nedotknutelné hodnotě, hluboko uložené v člověku, toť naše rozhodné hledisko a východisko. Zda odsuzujeme nebo přijímáme strojový systém dneška, nepadá pak již tolik na váhu. Nebudeme se rmoutiti nad efemerními formami tak zvaných vlád, jimiž se svět odívá, jež časem vždy převléká. Barbarstva jednosměrných tažení a snah jako divoké vlny mohou vymést málo chráněné přístavy stran, kde duch rád hledá útočiště. Ale vysoká zaslíbení, odkaz to věků, jež nese v sobě často nejvyděděnější z žijících, mají účinnost (efficienci), již žádné zoufalství nepřemůže. Jedině v nich jest, přes všechnu nedůvěru rozumového opatrnictví, záruka pravé Svobody a — Obnovy.

Podle DANIELE ROPSE z franč. J. F.

Z LISTŮ MNICHA

Z mrtvých vstanou všichni ze svých zpráchnivělých hrobů jako z lázně; neboť všichni věří ve shledání a děsivá jest jejich víra, bez slitování.

Mluv tiše, Bože! Někdo by se mohl domnívati, že volal pozoun tvojich království; a jeho zvuku není žádná hloubka hlubokou: tu stoupají z kamenů všechny doby a všichni ti nezvěstní se zjevují v zplíhlých plátnech zteřelých, v drolicích se kostech a křiví od tíhy svých hrud. Podivný bude to návrat do vlasti podivné; i ti, kteří Tě nikdy neznali, křičeti budou a Tvé velikosti jako práva se dožadovati: jako chleba a vína.

Vševidoucí, Ty znáš divoký obraz, který v své temnotě s třesením básním. Skrze Tebe přichází všechno, neboť jsi brána — a vše bylo v Tvém pohledu dřív nežli se to v našem ztratilo. Znáš obraz nesmírného toho soudu:

Je to jakési jitro, ale ze světla, jehož nikdy nestvořila zralá láska Tvoje, jakýsi hukot, ne z Tvého zavolání, chvění, ne z božského zřeknutí se, kolísání, ne v Tvé rovnováze. Lomoz (praskot) zaznívá, a ve všech těch sborcených budovách nastává schytávání, sebepokutování a sebeplýtvání, sebeoplodňování a sebeočumování, a ohmatávání všech starých radostí a povadlý návrat všech žádostí (rozkoší). A nad kostely, jež jako rány zejí, táhnou černí ptáci, jichž Ty jsi nikdy nestvořil, bludnými hejny sem a tam.

Tak zápolí ti dlouho odpočalí a chňapají po sobě svými nahými zuby a úzkostí trnou, neboť již nekrvácejí, a pátrají tam, kde oční jamky zejí, studenými prsty po mrtvých slzách.

A přichází únava. Málo minut po jejich ránu náhle nastane večer. Zvážní a zůstanou sami pro sebe a jsou hotovi v bouři vystoupiti, když se na Tvoji lásky víně veselém ukazují tmavé krupěje Tvého hněvu, aby byli blízko Tvému rozsudku.

A tu to začne, po tom velkém křiku: nesmírné, hrozné mlčení. Všichni sedí jako před černými dveřmi ve světle, které je posévá (skrápí) oslňujícími skvrnami jako vředy. A vzrůstaje večer stárne a se připozdívá. A noci potom padají po velkých kusech na jejich ruce a na jejich záda, jež váhavě na sebe berou černé to břemeno. Čekají dlouho. Jejich bedra kolísají pod tím tlakem jako temné moře, sedí jako pohroužení v myšlenky a jsou přece prázdní.

Proč podpírají čela? Jejich mozky myslí někde hluboko v zemi zapadlé, svráštělé: celá stará země mocně myslí, a její velké stromy tak šumí.

Vševidoucí, myslíš na tento bledý a úzkostlivý obraz, jenž nemá sobě rovného mezi obrazy Tvé vůle? Nejímá tě úzkost před tímto němým městem, jež, visíc na Tobě jako zvadlý list, chce se zdvihnouti na znamení Tvého hněvu?

Ó sáhni do loukotí dnů, ať se k tomuto konci nepřiblíží příliš záhy — snad se Ti ještě podaří vyhnouti se velikému mlčení, které jsme oba viděli. Snad můžeš ještě někoho z nás zdvihnouti, jenž by odňal tomuto strašlivému

znovaožiti smysl, touhu a duši, někoho, jenž až do základu jest rozhněván, a přece veselý pluje všemi věcmi, sil bezstarostný spotřebovatel, který si hraje na všech strunách a bez pohromy (netknutý) jako neznámý potapěč sestupuje do všech smrtí.

... Aneb, jak míníš sněsti tento den, jenž delší jest než délky všech dnů, se strašlivými zpěvy jeho mlčení, když potom andělé jak množství otázek s děsivými rozmachy svých křídel a jich šumotem tě obklopí?

Hleď, jak chvějíce se visí v perutích a stotisíci očima Ti žalují, a jak hlasy jejich něžné písně neodvažují se z mnoha zmatených přechodů ke zvukům jasným. A což až starci s širokými bradami, kteří se s Tebou radili při nejlepších vítězstvích, budou jen tiše kolébatí svými bílými hlavami, a když paní, jež živily Tvého Syna, a když jím svedení, kdož Ho provázeli, a všechny Panny, které se mu zaslíbily: světlé břízy tvých temných zahrad — kdo Ti pomůže, kdyby tyto všichni mlčeli?

A jen Tvůj Syn povstane mezi těmi, kdož sedí kolem Tvého trůnu. Zaryje se Tvůj hlas v jeho srdce? Řekne pak Tvá osamělá bolest: Synu?! Budeš hledati tvář toho, jenž svolal soud, Tvůj soud a trůn: Syn! Rozkážeš snad, Otče, svému dědici, aby, tiše jsa provázen Magdalenami, sestoupil k těm, kdo budou toužit znova zemřít? To by bylo Tvé poslední královské prominutí, poslední milost a poslední hněv; ale potom by vše vešlo v klid: nebe i soud i Ty. Všechny roušky světové hádanky, tak dlouho zastřené, spadnou s touto oponou.

... Mně je však přece úzko ...

Vševidoucí, hled, jak je mi úzko, změř trýzeň mou!
Úzko mi, žes dávno již pominul, od té, co jsi po prvé ve
svém všeobsáhání zřel obraz tohoto zsinaleho Soudu, je-
muž se blížíš bez pomoci, Vševidoucí. Prchl jsi tehdy?
Kam? Sotva kdo důvěrněji k Tobě přichází než já, který
Tě nechci zraditi za mzdu jako všichni ti pobožní. Chci
jen, poněvadž jsem skryt a unaven jako Ty, snad ještě zna-
venější, a protože úzkost má před velkým Soudem rovná
se Tvé úzkosti, chci se těsně k Tobě přimknouti, tvář na
tvář; s troškem sil budeme se brániti tomu velikému kolu,
přes něž valí se mocné vody hučící a supějící — neboť:
Běda, vstanou z mrtvých! Ta jest jich víra: velká a bez
slitování.

RAINER MARIA RILKE

Přeložila Jiřina Lindauerová.

NIJINSKY SEDÍ V OPEŘE

Všichni ptáci, kteří ocasy potřásali, nebyli mu už ničím. Zahrady mu již nic nepravily. Zapomněl, že fontány tryskají. Zapomněl, že jest jaro, zima, podzim a léto.

Hrozně propadl noci, když se onoho posledního večera jako faun zázračným skokem vzpřimil. Tvář jeho byla pokryta zsinalou bělostí. Lesk jeho očí zmizel. Nijinsky, zlatý tanečník, ztlchl.

Den co den seděl před okenní mříží svého pokoje jako socha, jež poznenáhlu žloutne. Měl jakousi hru, šňůru zvonků, do nichž tloukl kotníky svých prstů. Stále a stále. Po celé hodiny nehybně upíraje pohled do prázdna. A stále totéž.

Namalovali mu na stěnu nymfy, mračno ptáků, modré kalichy květin, vinné úponky a labutě. Postavili mu stříbrné vázy na stůl, tu a tam sklenici, do níž padalo světlo. Nijinsky však chodil okolo všeho jako okolo tmy.

Myslel na něco? Na bílý šat Karsawinin? Na ženu, jež seděla jednou celou noc před jeho dveřmi a již nevpuštěl, protože byl unaven? Myslel na hudbu balalajkářů, kteří uměli napodobovati šumot rákosí na řece Volze?

Utekl z tisícera věcí, a postoupil o krok zpět, kde zela jen čirá tma. Čelo mu zpokornělo. Z rukou jakoby se mu byla všechna vláda vytratila. Ramena, jež jindy vyskako-

vala jako vodotrysk, sklesla schlíplá. Kůže, jindy lesklá jako mongolská spěž, byla matná. Zdálo se, že již nemá jiného zvuku v uchu než nelidský neustálý hukot, jako kdyby byl pohřben pod mořem.

✱

Ze smutku nad skleslostí svého milovaného tanečníka přišel Diaghilew na myšlenku, že ho vezme na baletní představení do Pařížské Velké Opery. Snad, myslel si, probudím v něm zase boha, až uvidí nohy tančících, prsa Karsawiny, čela žen, a až víření bubnů a fanfár vpadne mu zase do ucha.

Diaghilew a malíř Benois šli pro něho. Byl toho večera malounký, podivně vzdálený a plachý jako pták, a měl též velmi znavené pohyby. Ptali se jeho ošetřovatele, co dělal. „Ne mnoho a nic zvláštního“, odpověděl tento, „pán chodil ve svém věčném kruhu. Chvilku seděl na slunci. Žmolil v rukou čepici a jistě stokrát s ní za tu chvíli otočil. Žvatlal. Jako vždy. Pak dlouho seděl jen tak a zdálo se, že spí.“

✱

Ze všech lóží opery kvetla pleť ženských obnažených ramen. Rozlévaly se tu nejpodivnější a nejsladší vůně. Diaghilew a Benois se přičiňovali, aby jich nikdo nespatriil, a tak nikdo netušil, že v lóži sedí Nijinsky, kolem něhož v tomto domě tak často hučela bouře potlesku. Seděl tu ustrojen jako gentleman, ale tvář jeho byla nehybná a

prázdná. Vlevo seděl Diaghilew, trýznil ho nepokoj, srdce mu rvalo napětí, zda se mu pokus vydaří.

Blížkost Nijinského působila hrozně. Diaghilewa mrazilo při pomýšlení, že by mohl dřívější pták z hloubky svého tajemství vzlétnouti skvělý a zářící, zasažen byv světlem a probuzením až do posledního stínu své bezedné a těžké noci.

V pravo seděl malíř Alexander Benois, jenž hovořil s Diaghilewem. Nijinsky, náš nemocný, se nepohnul. Díval se před sebe, hleděl a neviděl, hleděl do prázdna. Nic do něho nevnikalo. Před ním zářilo divadlo v moři světél. Všechny lóže a řady sedadel byly plny smíchu a veselých hlasů. K němu, smrtelně temnému, to nedoléhalo. Zůstal ztrnulý.

Co bylo kolem něho? Přeludy, sny, stíny? Vzpomínky, obličej, demonové? Viděl snad před sebou vše fialově? Nebo bylo mu to vše ledem? Možná že tu kolem něho nasedali si sami blázni, slavnostně se popelice ve své ješitnosti, a on jediný vidí, jen on jest jasný a rozumný.

Orchestr spustil žhavé, horké passage Debussyho, kterého Nijinsky miloval a zbožňoval. Zvuky draly se až k nim kouzelnou mocí; Nijinsky zůstal nepohyblivý. Opona se zdvihla a tanečníci a tanečnice se zlatými čepci, modrými atlasovými kalhotami a zvonícími rolničkami vířili kolébavě ze zákulisí a začali svou okouzující hru.

Tu pozdvihl Nijinsky hlavu — a Diaghilew s ním, a rovněž Benois. Oba seděli mezi nebem a peklem, roztrženi mučivým napětím, pobledlí rozrušením, ruka Diaghile-

wova tiskla křečovitě samet poprsně; naděje žehla mu na srdci jako řeřavý balvan.

Nijinsky se díval na tančící, kteří poletovali v nesmírné bouři barev. Jejich skvosty se bakchantsky třpytily ve světle tisíce svíček, jejich rytmus hnal se kolem nich jako vítr, hudba jákala v záračných stříbrných spoustách, stále výš a výše, zaplavovala vás přemírou těžkomyslnosti a rozkoše. Karsawina, partnerka jeho minulých tanečních her, vznesla se do vzduchu jako se vznáší pták, bílá a skoro jako na jiném světě. Diaghilew spočinul svým zrakem na Nijinském.

Nijinsky však zůstával nehybný a temný. Bleskurychle a plaše sklopil hlavu a tak zůstal mrtvýma očima civě do kouta. Vůkol bouřil nesmírný potlesk, když tanec Karsawinin vyvířil v nejvyšší krásu. Ale nezdálo se, že ji Nijinsky ve svém hořkém spánku vidí, že vnímá jasot a potlesk. Byl rybou. Bytostí, již bylo teď měřiti jiné prostory. Byl torsem jakéhosi snu. Ničil příšerností své nepřítomnosti přítomnost představení.

Diaghilew a Benois seděli v hlubokém pohnutí, jeden zprava, druhý zleva. Nijinsky se nehýbal. Mlčky ho vzali pod paži a on s nimi šel jako někdo, koho by mohli vésti ohněm a vodou. Slzy jim kanuly s očí. Za nimi ozýval se znovu šum potlesku a hudba prodírala se k nim s lkáním, i bylo jim, jakoby ho vlekli a smýkali tisícerými bolestmi . . .

ANTON SCHNACK
Z němč. Otilie Pastorová.

MOUDRÝ MULLA NASR-EDDIN.

POVÍDKY O ENŠPIGLU ORIENTU.

ROZHODNUTÍ.

Dva sousedé se dostali do prudké hádky o tom, co bylo dříve: den nebo noc. Když již bylo na mále, že si to budou dokazovati ranami, vzpomněli si na moudrého Mulla Nasr-Eddina a šli k němu.

Mulla je oba vyslechl, skryl obličej do dlaní a velmi dlouho přemýšlel. Pak vstal a obrátil se k jednomu z těch, co se hádali:

„Nemohu si pomoci, příteli, jest mi, jako bys měl nesporně pravdu, když tvrdíš, že den byl dříve než noc. Ty však“, obrátil se k druhému sousedu, „svým tvrzením, že noc byla dříve než den, nutíš mne k přiznání, že ať jakkoliv nerad musím ti dáti též za pravdu.“

Byl při tom přítel Nasr-Eddinův. Slyše takové rozsouzení, nezdržel se arcí smíchu.

„Mullo, Mullo!“ zvolal, „nestydíš se klamat chudé lidi? Brzy řekne celý svět, že jsi lhář!“

Mulla pohlédl na přítele, zakýval hlavou a suše prohlásil:

„I ty máš pravdu, milý příteli!“

A opustil hádající se.

NEJVĚTŠÍ HLUPÁK.

Syn šachův měl osla, jehož nade vše miloval. Jednoho dne našel šach svého syna, an drží osla okolo krku, oči maje plné slzí.

„Co ti jest, milý synu, co ti schází?“ ptal se šach.

„Pláču, protože se nemohu bavit se svým oslem! Ach, kdybych ho tak dovedl naučit mluvit!“

Nebylo přání, jehož by šach svému synu nebyl splnil. Ihned byli svoláni všichni učenci a hodnostáři, ti zasedli ke korunním poradám, byli rozesláni poslové a rozhlášeno bylo v celé zemi, že se někdo hledá, kdo by naučil osla mluvit.

Nikdo se nehlásil.

Tu si šach vzpomněl na Mulla Nasr-Eddina a vzkázal pro něho. „Tys moudrý a bohabojný muž. Musíš naučiti osla mluvit!“

Mulla šacha vyslechl a odpověděl:

„Králi všech králů! To jest těžký úkol! Ale — — s pomocí Allaha pustím se do toho, dáš-li mi deset let času. Dříve bych za nic nedovedl naučit osla mluvit.“

„Dobrá!“ řekl šach. „Začni ještě dnes!“

„Králi všech králů!“ zvolal Mulla. „A co moje rodina? Jsem přec chudý, o veliký vladaři, a nechci-li za deset let tu státi jako lhář, musím se vzdáti vlastního obchodu, osel je tvrdý na učení, musím se mu plně věnovati. Zatím umře moje žena hladem, můj syn...“

„Dobrá!“ přerušil ho šach. „Po těch deset let pře-

vezmu starost o tvou rodinu a mimo to budeš dostávat stálé služné. Ale: nebude-li osel za deset let mluvit, ztratíš hlavu! Rozuměl's?"

Mulla souhlasil.

Když se lidé v městě o této úmluvě dověděli, říkali všichni jako jedněmi ústy:

„Mulla jest hlupák!"

Žena Nasr-Eddina však si rvala vlasy a křičíc bědovala:

„Teď abych již ani na ulici nevyšla! Všichni se mi smějí! A za deset let, až ti useknou tvou hloupou hlavu, budu muset jít žebrať!"

„Nerozumná ženo!" přerušil ji moudrý Mulla. „Považ přece, že oba plných deset let nebudeme mít ani hlad ani žízeň; o bídě ani slechu! A v těch deseti letech osel buď chcípne, nebo šach odejde k otcům, nebo sám umru přirozenou smrtí! Neboť Allah jistě není tak shovívavý, aby nechal zároveň tři velké osly deset let na živu! Kdo je tedy hlupák; já, nebo ti, kdo mne za hlupáka mají?"

SMRT MULLY NASR-EDDINA.

Když už byl Mulla velmi stár, vedlo se mu špatně. Jeho přátelé tím trpěli, nepřátelé mu beztak přáli brzkou smrt. A jednoho dne se stalo k spokojenosti přátel i nepřátel, že Nasr-Eddin umřel.

Mudrcova žena vzala na sebe svůj nejhorší šat, roz-

trhala jej, posypala si hlavu popelem, sedla si přede dveře svého domku a jala se hlasitě plakat a naříkat.

A teď přicházeli všichni obyvatelé města, aby ještě jednou uviděli mrtvého. Přesvědčili se, že jest Mulla opravdu vystaven na márách, i házeli vdově, když odcházeli — jak to předpisoval obyčej — něco drobných peněz do klína.

Protože bylo město veliké, měla chudá žena za ty tři dny, co ležel na márách, slušnou sumičku peněz pohromadě. Na večer třetího dne, když se setmělo, vešla opět do domu, dala dveře na závoru, zastřela okna, rozsvítila světlo, posadila se za stůl, aby si spočítala dárky.

Tu vstal Mulla Nasr-Eddin, jež hra na nebožtíka již unavila, přisedl si k ženě, a pomáhal jí v příjemném tom zaměstnání.

Když peníze spočítali a uschovali, obrátil se Mulla k ženě řka:

„Teď rychle pojd, sbalíme to nejnutnější a utečeme! A připrav se na dlouhé putování, milá ženo, neboť budu ještě často umírat a se probouzeti k novému životu. Budu to dělati tak dlouho, dokud se lidé nenaučí, aby si cenili výše živého než mrtvého...“

TAJEMSTVÍ MODRÉHO BRILANTU

Stoletá odyssea drahokamu, který všem svým nositelům přinesl neštěstí.

Nový York 30. července. Americký multimilionář Mac Lin zahájil právě při o rozvod se svou manželkou. Tento rozvod je ve spojení se slavným modrým brilantem, který přinesl již mnoho neštěstí. Mac Lin koupil tento brilant svého času na přání své choti. Varoval ji před koupí, neboť již slyšel, jaká pověst tento kámen provází. Paní Linová však byla kamenem okouzlena. Pan Mac Lin modrý brilant koupil a vyjednal si s klenotníkem, že jej vrátí, kdyby měl přinést nějaké neštěstí. Několik dní na to, co byl brilant koupen, šla paní Linová se svým jedináčkem, čtyřletým synáčkem na procházku do washingtonského parku.

Pojednou přihnalo se z boční aleje auto, zachytilo jejího syna a na místě usmrtilo. Bol manželů Linových byl nesmírný. Paní Linová hned po tomto neštěstí deponovala modrý brilant v pokladně, kde leží dosud.

Je podivuhodné, že modrý brilant během tří století, které je v oběhu, přinesl neštěstí všem osobám, které jej nosily. V r. 1670 byl modrý brilant odcizen francouzským

dobrodruhem Jeanem Tavernierem v kostele Rama Sita v Paganu. Tavernier při této loupeži jednoho chrámového strážce zabil a dva těžce zranil. Modrý brilant potom prodal králi Ludvíkovi XIV. a podnikl potom velkou cestu do Indie. Tavernier byl tehdy stár 80 roků. Z indické cesty se Tavernier již nevrátil. Byl v Indii přepaden tygrem a na kusy roztrhán.

Modrý brilant potom nosila milostnice Ludvíka XIV. madame de Montespan. Asi za 14 dní, co nosila modrý prsten, upadla u krále v nemilost a byla od dvora vyhnána. Tvrdí se, že zemřela potom zanedlouho v jednom klášteře. Modrý dýmant si jednou vypůjčil od krále tehdejší finanční ministr Fouquet, aby se mohl zaskvěť při přijímání vzácných hostů. Již druhý den byl Fouquet zatčen a uvržen do vězení v Bastile, kde zemřel. Potom Ludvík XIV. nedával již modrý prsten z ruky a nosil jej sám. Brzo na to byl svržen s trůnu. Kámen neštěstí potom přešel do majetku Marie Antoinetty, která jej nosila až do své popravy. Potom modrý brilant na nějaký čas zmizel a objevil se až v Amsterdamu u známého klenotníka Fallse. Klenotník chtěl modrý brilant rozřezat a udělat několik nových prstenu. Týž den však, kdy se k tomu rozhodl, byl kámen jeho synem ukraden. Mladý Falls odjel do Paříže, kde modrý brilant za pakatel prodal. Ale peněz neužil, neboť mu je ukradly nevěstky. Mladý Falls se ocitl ve velké tísní, z které našel východisko tím, že vzal revolver a prohnal si koulí hlavu.

Muž, jenž tehdy brilant tak lacino koupil, jmenoval se

Francois Ballier. Věděl, že je kámen ukraden, a proto se jej snažil prodat mimo Francii. Přesídlil proto do Londýna, kde bydlel ve čtvrti chudiny a nosil modrý dýmant na podvazku u punčochy. Když na něho stále doléhala nouze, učinil nabídku na prodej modrého dýmantu největšímu londýnskému klenotníku Eliasonovi. Když tento několik dní po obdržení vešel do sklepního bytu, ve kterém Ballier bydlel, byl již Francouz mrtev.

Dalším majitelem kamene byl Angličan Thomas Hoppe, který koupil modrý dýmant za 18.000 liber. Prsten potom daroval svému synu Františkovi, který se později oženil se slavnou herečkou May Yogovou. V den svatby byl navlečen umělkyní modrý prsten na ruku. Brzo po svatbě začala herečka vyhazovat peníze plnými rukama a František Hoppe byl v krátké době na mizině. Ve 20. století byl majitelem prstenu polský šlechtic Poniatowski, který svěril modrý brilant tanečnici Ladouové na Folies Bergères. Tanečnice byla krátký čas nato zastřelena jedním nápadníkem, kterému dala košem. Poniatowski byl potom zavražděn při noční pitce na ulici a klenotník, který prsten Poniatowskému prodal, spáchal sebevraždu. Později přešel prostřednictvím řeckého zástupce do majetku sultána Abdula Hamida. Zástupce zahynul potom při automobilové katastrofě a Abdul Hamid ztratil trůn. Po převratu v Turecku nebylo o modrém dýmantu dlouhý čas nic slyšet. Až asi za rok vynořil se prsten ve Washingtonu, kde jej koupil na přání své choti milionář Mac Lin. Paní Linová po smrti svého jedináčka prsten více neno-

silu a nyní modrý dýmant odpočívá již více než deset roků v pancéřovém sklepení jedné banky. Manželům Linovým přinesl kámen mimo smrti jedináčka také rozvod. Pan Lin se rozhodl, že prsten, který přinesl již mnoha lidem tolik neštěstí, daruje buďto museu ve Washingtonu nebo jej vrátí chrámu Rama Sita, odkud byl ukraden. Modrý dýmant jest dnes zrovna tak nádherný jako před 300 lety. Našlo by se jistě velmi mnoho kupců, přesto, že brilant přinesl svým majitelům již tolik neštěstí.

PRELUDIUM P A N O V O

Provence a jižní oblast Dauphiné, odkud jest vzat námět k naší prose, je krajem lidských tradic tak starých a tak zhuštěných, že cítíte jich dech, chodíte-li tudy, jako vůni neviditelné kytice v jizbě. A nad to je to dnes kraj mnohde velmi opuštěný, chudý na plody země, jež jsou sice krásné a kořenné a chutí slastných, ale nehojné. Zdá se tedy, že tyto kraje zůstanou ještě nějaký čas útočištěm lidí osamělých, takových, kteří nepřekážejí *neviditelným*, kteří zde jsou doma a nehodlají dosud ustoupiti ze svých sídel. Jsou to bytosti čisté a svaté, ale i jiné, i nebezpečné, často i bezbranné a o pomoc prosící, a mohou míti vliv na duše tak, jak si člověk vyvolí. Chcete-li potkati satyra, potkáte jej; potkáte duši v plachetce povětrné; potkáte tři Marie a Sárú; stane se snadno, že jen pomyslíte na Františka z Assisi, jenž tu vtiskl do skal, do prsti i do vln stopy věčné, a jeho duch se náhle ve vás rozlije s takovou prudkostí, že síla vnitřního zraku se znásobí stokrát a prolne a obejmě skutečnosti netušené. Zrnko hroznu nalezené v trávě tehdy stačí k nasycení těla, hořká mandle v kamenné skořápce je pokladnicí moudrosti, symbolů a nauk, šedý oslík prorokem a pokorným nositelem tajemstev obou Zákonů. A což teprve stáda ovcí, za slunce západu tajemně vyrostlá na pastvinách za statky, jichž ochraňují cypřiše jako poutníci a kající od hlavy do paty zaprášení...

Giono vypráví o setkání člověka s mocnostmi, jež jsou na půl cestě od přirozena k nadpřirozenu. Není to setkání dobré, je příšerné. Ale jaká výstraha básníka člověku zapomínajícímu, jaké zrcadlo dnešní »společnosti«, byť zapadlé v horách, ale už zhmotnělé a zchátralé! Zrcadlo duchovního děsu v rámci, který je hoden mistrů renaissance, ještě živých gotickou mízou. Závěrečná scéna díla nevymizí z paměti nikomu, kdo ji jen jednou přečtl. Sbíhání a slétání se zvířat s hor za bouře

k tanci pomsty a bědy má cosi z velikosti scén, jež tanou na mysli za četby Písma o Noemovi a Potopě. Naleznete analogie u Shakespeara, pak už málokde jinde. Krása obrazů a vlnění děje tvoří děsivý proud jedině nádhery, hrnoucí se k srdci jako hrozba z Pathmu.

Boh. Reynek.

PRELUDIUM PANOVO, které vyšlo jako 9. svazek edice *ATLANTIS*, přeložil Bohuslav Reynek. Knihu upravil a vyzdobil František Vik. Vytiskli Kryl a Scotti v Nov. Jičíně ve 350 ručně číslovaných exemplářích. Prvních 50 výtisků bylo tištěno na Zandersu, dalších 100 na velínu chamois a 200 na antiku. Výtisky na Zandersu jsou vyzdobeny leptem a podepsány grafikem.

Krámská cena vydání na antiku je Kč 28·50, vydání na velínu chamois Kč 40·50 a na Zandersu Kč 60—.

Odběratelům »*Dobrého Dila*« a »*Archů*« účtujeme tuto knížku se slevou 25 % z ceny krámské, přihlásí-li se *přímo* u vydavatele (Jan V. Pojer, BRNO, V táboře 7).

JEAN GIONO
P A H O R E K

Próza „Pahorku“ je v podstatě velikou básní o sou-
ručenství našich skutků s děním v přírodě a o moci, již
má nad ní člověk, který si uvědomil úvazky, poutající
naše srdce a naši duši k zvířatům, bylinám a nerostům.

Román Gionův dokazuje ve skvělých obrazech, jak
stařec na sotnách, mrtvicí raněný opilec a smilník, da-
leko více může nad přírodou, i ve věcech zloby a msty,
než hlouček „spravedlivců“, kteří užívají vinic, zahrad
a lesů jen k hmotnému prospěchu bez čestné lásky.

Kdo porozuměl „*Preludiu Panovu*“, ten s dechem za-
tajeným bude čísti vidění Janetova a sledovat tajemná
dění, jež doprovázejí hněv starcův. Užasne nad kraji-
nami, vykouzlenými uměním, které od počátku až do
konce se vznáší na výšinách prostého a hlubokého na-
zírání. Jako kdyby duše básníkova vyzařovala světlo a
jako kdyby toto světlo, lomeno prismatem věcí viditel-
ných, samo radostně se skládalo v obrazy plné smyslu
a ryzí krásy. Není tu literatury a je tu zázrak poesie.
Proto mohou čísti Giona učení i neučení, a proto ho
tolik milují duše dychtící po pravé svobodě, která prýští
z Řádu přirozeného i nadpřirozeného v družnosti nejen
s lidmi, ale i s anděly, zvířaty a celým tvorstvem. Duše,
věřící v milost a děsící se systémů, pro které zmechani-
sování života znamená smrt; ty, jež by raději se vrhly
do béd jakýchkoliv, než by se vyhřívaly na blahobytném
slunci satanově.

Román „*Pahorek*“, který vyšel jako 16. svazek edice Atlantis, přeložil a třemi kresbami doprovodil Bohuslav Reynek. Typografickou úpravu navrhl Antonín Grimm. Štočky zhotovila „Chemigrafia“ v Brně. Písmem Jansonovým vytiskli Kryl a Scotti v Novém Jičíně 600 ručně číslovaných výtisků. Prvních 50 výtisků, podepsaných autorem a překladatelem, tištěno bylo na Van Gelderu, ostatní výtisky na velínu chamois. Stran 200. Krámská cena vydání na Van Gelderu je Kč 90.—, vydání na velínu Kč 45.—.

Odběratelům DOBRÉHO DÍLA a ARCHŮ účtujeme Gionův „*Pahorek*“ se slevou 25% z ceny krámské, přihlásí-li se *přímo* u vydavatele (Jan V. Pojer, BRNO — V táboře č. 7).

JEAN GIONO

GABRIELA MISTRAL (Chile): Tři básně

NOKTURNO

Otče Náš, jenž jsi na nebesích,
proč jen jsi na mne zapomněl!
Vzpomněl sis' na strom v době zrání,
když pukl plod, jenž znachověl.
Můj bok též rána otevřela,
aniž bys na mne pohleděl!

Vzpomněl sis' vždy na hrozen temný
a v lis jej vložil nachový.
Topolů listy rozvál jsi
svým dechem, aby spadaly.
A v temném, širém lisu smrti
nechceš mé tělo zdrtiti.

Když šla jsem, květy rozkvétaly,
pila jsem větru falernské,
svá žlutá víčka sklopila jsem,
by nezřely nic oči mé.

Pevně jsem stiskla rty, co odřekly se,
a sloku zamlčenou nechci vysloviti.
Zranil jsi nachem mraky na podzim,
a na mne nechceš pohledět!

Prodal mne ten, jenž na tvář políbil mne,
zapřel mne za plášť hanebný.
Jak v šátek Ty tvář zkrvavělou
pro něho do veršů vtiskla jsem.
A v getsemanské noci temné
Jan opustil mne, Anděl přestrašil...

Únava těžká skličila mne
a oči mé se zavřely,
únava dne, jenž na sklonku je,
a ta, jež úsvit předchází.
Únava těžká nebe z mědi
únava nebes lehce modravých.

Sandály své za hlavu vložila jsem,
abych spát mohla, prosím teď.
Ztracena v noci volám znova,
slovy, jimž hlas Tvůj učil mne.
Otče Náš, jenž jsi na nebesích,
proč jen jsi na mne zapomněl!

SLOKY

V modravém plameni borovice,
jež provází mé vyhnanství,
hledám dnes v noci rysy tvojí tváře,
v duši své tápám, tváře nevidím.

Jak vypadals', když jsi se smál?
Jakýs byl, když jsi miloval?
Jak dívaly se oči tvoje,
když duše tvá z nich zářila?

Kdyby chtěl Bůh mi navrátit
tvé tělo aspoň na chvíli,
kdyby jat náhlou soustrastí
tvář tvoji chtěl mi vrátiti!

— — — — —

Aby má matka měla stále
chléb pšeničný na stole svém,
prodala jsem všechny dny svoje,
jak oráč, co jde za pluhem.

Avšak za nocí uondána,
jsem ze sna se vždy usmívala,
neboť mne ve snách navštěvovals',
tvář lící mých se dotekla.

Kdyby chtěl Bůh mi navrátit
tvé tělo, aspoň na chvíli,
kdyby jat náhlou soustrastí
chtěl vrátiti mi tvoji tvář!

— — — — —

Snad všechny stezky mého kraje
by srdci mému pomohly,
snad západu zář tě v sobě utahuje,
snad zrcadlí tě vodní hladiny.

Nikdo tě ale tady nezná,
zde v této zemi neznámé,
nikdy tě sněhem nepřikryla
nezřela tě zde ranní záře.

Chtěla bych v svitu borovice
sevřít a zlíbat tvoji tvář.
Očistit ji od hlíny temné,
zřít slzu, jež ji horce skropila.

Svou paměť stále prohrabávám,
trápím se, tvář však nevidím.
Nikdy jsem tolik nestrádala,
jak teď bez tvoji vzpomínky.

A žádná hrouda není moje,
žádný strom v květu není můj.
Když však mi tvář tvá náležela,
byls' jaksí, jako synek můj.

Bylo to, jako vůně lehká,
jež z těla mého proudila.
Kterou noc, když jsem tvrdě, spala,
kterou noc mi ji urvali.

Který den mi ji ukradli,
zatím co chtějíc zrní zasít
u cesty jsem ji zanechala,
jak šalvěj prudce vonící.

Kdyby chtěl Bůh mi navrátit
tělo tvé aspoň na chvíli!
Kdyby jat náhlou soustrastí
tvář tvoji chtěl mi vrátiti.

— — — — —

Snad obraz tvůj jsem neztratila,
snad ztratila jsem duši svou,
svou duši, v níž jsem kdysi vryla
tvou tvář, jak rýhu hlubokou.

A když mne život těžce raní,
kde mám tvář tvoji hledati,
jestliže se i v duši moji
tvůj popel v popel obrátí.

ROSA

Lístky růžové,
rosou skropené:
nitro moje to,
a v něm dítě mé.

Lístky svoje spíná
by je zachytilo,
uhýbá se vánku,
by je neztratilo.

A noc poklesla
z nebe temného,
láskou ztájila
šum dechu svého.

Štěstím zalita
ztichla docela;
nikdy se tak štěstím
růže nechvěla.

Z knihy *Zoufalství* přeložil Zdeněk Šmíd.

KONEC ROMÁNU

Tedy jedeš do světa? — Šťastnou cestu!
A nezapomeň se zahalit v lněný šátek,
až se naposled ohlédneš na mé prahy,
sesmutnělé opuštěností.

Dle všeho zdály se ti nízkými —
Tak asi rozhodla jsi u sebe, ó hrdá.
A přece ony dosti vysoký,
by zavadila o ně rakev.

Nečiň z řeči této dramatu:
O rakvi mluvím v přirovnání.
Nelekej se, nepovím nic světu
o našem — kdysi — milování.

Což to tam, bylo — ulétlo, rok či déle,
neb láska nedívá se na hodinky —
přes to se srdce tak přepracovala,
tak se zmozolila, tak se unavila!..

Va bene! Pohřbeno budiž, co bylo.
Jak řeklas — Lady — tak se stane.
Jeď do světa — nechť tě provází všude
moje ... úcta.

V srdci však tesknosti nechovej.
Bývajíť jiskry pod popelem ...
Sic by mi bylo znova krušno,
kdybych ti v paměti ožil snad.

Dojedeš k hranicím a brzy budeš v Římě:
Vyrej tam, prosím, moje jméno
na nějakém kameně omšelém
se jménem svým — v propleteném monogramu.

A tak budeme na ráz v jistotě,
a to, co život nám nejistí,
může se někdy osvědčiti,
nebude ti to bez užitku.

Prý později, slyším, navštívíš Nil,
lámati budeš dalekého moře skelné tabule,
ať se ti pokloní krokodili,
pocelují ručky velryby.

A když budeš v Gibraltaru,
neb tě název ten jistě přivábí,
malpu mi odtud pošli darem,
abych tě dlouho měl v paměti.

Z polštiny J. F.

ŠEDIVEC VE STROMĚ

Šli s ustrašenými obličejí vorbašským údolím. Richter měl nasazený lesknoucí se bajonet, Ervin nesl pětirannou nenabitou pistoli. Za nimi bublal Tauber.

Dva opilí sedláci přicházeli jim vstříc. Museli si pospíšiti, aby včas skryli vražedné zbraně. Sedláci bručíce, zmizeli v noci. Od Dettwangen zabučela kráva. Bylo to příšerné — tak uprostřed noci.

Rothenburg ležel za nimi, štíhlé, šedoostře krabičky, titěrné, nahromaděné věžičky a střechy, černé a spolehlivé ve svitu měsíce. Stříbrně stékala hubená voda přes plošiny, starý Tauber se radoval. Byla to vůbec náročná řeka, spíše řečiště než voda. Ale byla plna tradice, v noci mručela a byla příšerná. A potom pastviny, ovšem pastviny. Dělal anachronistické grimasy skřítků, když se tam pozorněji pohlédlo a měsíc také přispěl svým svitem.

V údolí vorbašském stál vlevo vysoký les, vpravo vystupovaly kamenité vinohrady. Správně tak, francké víno je dobrá věc. Hrozny jsou však kyselé a proto se mají nechat viset.

Šlo jim o to, aby nakradli jablek.

Richter bombasticky svíral bajonet ve svitu měsíce a nazýval jej násilně „mečem“. Ervin pokukoval na svou pistoli a neříkal nic.

Blízko hospody, na konci vorbašského údolí (mohlo se tam mezi nastavenými pivními sudy přenocovat) stály jabloně. Statné, francké selské kmeny s plody, které při

nakousnutí třeskly a kysele bodaly jazyk. Rothenburští z nich připravovali mošt.

Ale na tom nezáleží, i ty nezralé stály za půlnoční selskou válku.

Tu — sýček v Taubertalu. Richter skryl bajonet.

„Lupiči?“

„É, sýček.“ To však situaci nezlepšovalo. „Snad nebude z nás nikdo zabít.“ „Ale co!“

A tu se již leskla matně a podivně bděle žlutá jablka.

„Teď rychle. Kde máš svůj ranec?“

Ervin vytáhl svůj bafoh zpod vesty. Měsíc se diskretně zahalil mráčkem.

„Haló, je tu někdo dole?“ To vycházelo nepochybně z jabloně.

Richter a Ervin zírali na sebe zaraženě. Právě když chtěli odpovědět — ne, rozhrnula se koruna, zachrastila, několik jablek se s hlukem odpoutalo, silný pytel vyletěl z listoví a padl Ervinovi k nohám. Za ním následoval roz-cuchaný muž. Ervin a Richter byli dostatečně polití noční rosou. „Nestojí za nic,“ řekl šedivý muž s odhadující střízlivostí. „Tamhle jsou větší.“

Přátelům bylo děsně nad samozřejmým kamarádstvím šedivého tuláka ze stromu. Měli dojem, že jsou vydáni všanc noži pobudy a vyděrače.

„Co to zde máš? Bajonet? Dej to sem, to se může někdy potřebovat. Já jinak používám vždy jen pěst“, řekl šedivec hřmotně. Evropan vzbuzující opravdu důvěru. Richter zbledl. Ervin zastrčil rychle pistoli.

„Děti, když my byli chlapci, tu jsme vážali vidle na bobové tyče a trhali jsme jablka se stromu skrze plot.“

Přátelé měli jistý dojem, že dospělí mají míti jiné rady a jiné zájmy. Ale smáli se uznale.

„Tak tedy hledejte nějakou hůl.“

Tu se Richter otázal: „K čemu? Bajonet stačí. Větve visí tak nízko a . . .“

„Holemi to jde lépe, hoši. Čím delší, tím lepší. Tedy, vzhůru!“ Tato vagabundská autorita imponovala. Ale přece — středověký druh. Sedí o půlnoci na jabloni a dělá, jako bychom se byli smluvili mezi větvemi. Ervin zůstal jako rukojmí, neboť mu starý rozkázal, aby podpíral pytel. Richter zatím hledal hůl. Uřízl nevinný smrček, odřezal větve a odloupl znalecky kůru.

Šedivec zkoumal drsným hmatem vlhkou smrkovou hůl. A potom vzal zcela zvolna a pečlivě Ervina a Richtera za límec.

„Vy proklatci! Vy bídní proklatci!“

Potom byl zcela mlčenlivý, neboť měl co dělat. Namáhal se přehnout Richtera mučednický přes kolena. Jeho rány přicházely s uklidňující, s téměř otcovskou jistotou. Ervin stál při tom a odsunoval pojistku u nenabitě pistole. Potom se i jemu stalo totéž.

„Tak“ řekl starý dobromyslně, „teď mi pomozte donést má jablka domů. Téměř jsem se unavil.“ Ti dva otáleli. „Jste městští žáci, co?“ Ervin slabě přikývl. „Tak tedy to máme stejnou cestu.“

Zde již nic nepomohlo a oni se vlekli vzdorovitě, s posměšnými a zlými obličejí. Opět šli podél Taubertalu, napravo a nalevo rostly mocné a napomínavé topoly do noční oblohy. Měsíc vypadal jako sýr po tomto dobrodružství. Míjeli mlýn v údolí. Tu pravil šedivec:

„Nyní si musíte trochu odpočinouti. Jablka jsou těžká. Nejste Rothenburští, neznám vás. Toto je Topplerův dům, hezký, co? Vypadá jako čistý holubník. To si dal zde dole vystavět známý starosta Toppler jako letní sídlo.“

Hoši přijali toto vysvětlení uraženě a mlčky. I starý opět mlčel, šli dále. Klingská brána zdála se hranatější než jindy, široce rozkročila své obří nohy nad jejich vstupem.

„Chlapci“, řekl starý a šel volněji, „nic ve zlém. Nebylo to pro jablka. Přináším si každoročně v tu dobu v noci svá jablka se stromu, neboť každoročně přichází několik uprchlíků z pensionátu k mému stromu ve Vorbachu. Dám jim potom dvě jablka a řeknu: styďte se. A potom mi pomáhají nést domů a zůstaneme dobrými kamarády. Také jsem brával jablka. Ale nikdy jsem nevzal s sebou něco jako nůž, nebo dokonce bajonet. To je ubohé, hoši. Ani v myšlenkách nebyl bych zabil někoho pro několik jablek — jistě, já vím, byla to od vás hloupá hra a nebylo to myšleno zle. Ale potom najednou dojde to tak daleko, hoši. Až budete velcí a budete chtít běžet k starostovi se zbraní, poněvadž si chcete vymoci nějaké malé právo, potom tu nebude stát žádný vorbašský sedlák se smrkovou holí, potom to bude zlé, hoši.“

Pistole v Ervinově kapse byla horká. Zvolna, s krátkým dechem šli podél splavu. Blízko věže se šedivec zastavil.

„Dobrou noc, chlapci. Těch několik jablek si s pánembohem vezměte s sebou.“

Šedivec vešel do svého šedého domu a pytel s jablky nechal stát venku.

O. SKALBERG

Z němč. E. Hostovský.

VOJENSKÁ POHÁDKA

Spisovatel B. A. Sadovský vypravuje: V lednu 1915 navrhl mi Alexander Blok žertovnou sázku — že prý ve třech dnech napíše válečnou novelu pod pseudonymem, že se mi však nepodaří povídku tu někde udat. Sázkou byla láhev šampaňského. Po třech dnech přišla mi opravdu tato „vojenská pohádka“. Nosil jsem ji z redakce do redakce a Blok měl pravdu: Nebyla nikde přijata. Redaktoři říkali, že novela jest „příliš originelní“, autor že jest „zcela neznám“, nelze ji uveřejniť z „důvodů politických“, atd. A tak jsem prohrál a musel zaplatit šampaňské.

BONAPARTE, francouzský Napoleon, byl od přirozenosti chtivý a pyšný, zkrátka pravý lidožrout, ale válečník znamenité udatnosti. I zachtělo se mu válčit, a myslel, že

by to dobře bylo možno s tatíčkem naším carem Alexandrem Pavlovičem. Aby ho však tak pro nic za nic přepadl, to si netroufal, ba neměl ani důvodu, jehož třeba k pravoplatnému prohlášení války. Na konec se rozhodl, že použije lsti, i vzkázal caru ruskému: Tak a tak, care milý, pošlu ti do Ruska dvanáct svých generálů a maršálů, o něž budeš celý rok pečovati. Vyhovíš-li jim a správně-li je ve všem obsloužíš, budeš mým nejmilejším bratránkem se zvláštním titulem „hostitele“, selže-li však tvoje péče, měj se na pozoru: Vtrhnu do Ruska a spálím Moskvu. Kladu jen jednu podmínku, a od té se nesmíš ani krapet odchýliti: servirováno musí býti na jemném stříbru.

Alexander Pavlovič přečetl vzkaz a svolal svoje senátory, generály, knížata, polní maršály a všechny slavné a mocné reky:

„Toto mi, děfátka, píše Bonaparte, francouzský Napoleon. Co teda činit a jakou odpověď mám dáti tomu lidožroutovi?“

Tu pravil generál Arakčej: „Veličenstvo, nedopusť, aby ti francouzští maršálové směli přijít do Ruska, vyžerou nás do hola.“ Na to senátor Speranec: „Ale ať přijdou, ruský car má pro všechny dost chleba.“ Jali se hádati,

přestali však naráz, jakmile Alexander Pavlovič rozhodně prohlásil: „Poroučím, aby se vpustili.“

A hned pak všech dvanáct maršálů se vypravilo na cestu: Murat, Noah, Davi — ani jich není všech možno na lačný žaludek vyjmenovati. Přes hranice je dopravili naši stateční kočové a letem to šlo až do Petrohradu.

Dobrá. Zatím měli i naši generálové plné ruce práce. Opatřili pro maršály vhodný byt, postavili doprostřed největší komnaty lipový stůl, k stěnám přistavili lůžka, postarali se o umyvadla, a zavolali dvanáct dvorních pažat k posluze. A už už dvorní maršálové přicházejí, zlaté uniformy se na nich lesknou, svítí modré stuhy, a tak kráčeji majestátně do paláce. Alexander Pavlovič je milostivě přijímá a pak propouští je se vší poctou. Maršálové se odebrali do svých bytů, odložili uniformy a stuhy a ulehli si na několik hodin, aby se po cestě zotavili.

Dobře se prospavše, vstali a co prvního učinili, zavolali pažata, že by popili čaje. Na obrátku jest vše obstaráno. Hbití hoši přinášejí samovar, čajové nádobí, stolní náčiní, sladkosti, i zvou maršály, by ráčili zasednouti. Maršálové koukají — a opravdu, vše jest v pořádku, nádobí jest ze samého sibiřského stříbra 84. zkoušky. Po

chvilce si oddychli a řekli, že mají dost. Již již chtějí hoši uklízet stůl a odnášet nádobí, když v tom, koukejme se: Maršál Murat se vrhá na samovar, zahryzne se do něho zuby, a než bys pět napočítal, vše zpolykal, — samovar, násadu, kohoutek. I ostatní maršálové popadli, co jim stálo nejbližší: jeden konev na čaj, druhý podnos, a pomyslete, dobří lidé, vše zmizelo bleskurychle za jejich zuby, takže zbyl jen mokrá ubrousek a něco drobtů chleba. To byli už přece maršálové!

A druhý den totéž: hosté opět spolykali všechno stolní nádobí. Tak to šlo po celé týdny a měsíce. Když se jim podává k obědu, k večeři nebo k čaji, hned všechno sežerou i s nádobím. Stříbra ubývalo, a brzy to došlo tak daleko, že ho již nebylo ani k ražení peněz. Car se zamyslel a rozkázal, by se všude vyvěsila výzva: zda by se snad nenašel nebojácný muž, který by nás osvobodil od francouzských stříbrožroutů. Kdo uměl čísti, četl výzvu a tlumočil obsah i těm, kdo čísti neuměli, a tak se roznesla brzy zpráva o francouzských stříbrožroutech po celé Rusiji. Ale nikdo se nenašel, kdo by tu věc chtěl podniknouti.

Zatím žil si v Kalugě den ze dne lenoch, který se jmenoval Zaspicha. Tento Zaspicha přešel jednoho dne ná-

městí, maje v jedné ruce cibuli a v druhé půl litru šedé. Dívá se a uvidí výzvu vyvěšenou na tyči i praví pohrdlivě: „Ach, tohle, tohle je pro mne hračka, v minutě se s nimi vypořádám, a ještě k tomu to s nimi zaonačím, že všechno stříbro vrátí“. Tato slova uslyšel policejní strážmistr, a ten je pověděl policejnímu plukovníkovi. Policejní plukovník zpravil o tom gubernátora, gubernátor ministra, ministr to řekl Arakčejevovi, Arakčejev Speranecovi a Speranec běžel hned k carovi. I přivedli Zaspichu do Zimního paláce a postavili ho před cara. „Dovedeš nás osvoboditi od Francouzů?“ — „To dovedu, císařské Veličenstvo, jen poručte, ať mne ustrojí jako krále z Tarakanu a nechť mne vyzbrojí pohrabáčem; zůstanu přes noc s těmi žrouty, a zítra uvidíte, co se bude dále dít.“ Arakčejev a Speranec objali Zaspichu a velké dary peněz mu nabízeli. On však pravil: „Ne tak zprudka, bratři, napřed práce, potom odplata.“

A teď Zaspichu vykoupali, oholili a přestrojili na krále z Tarakanu. Dvořané ho vedli k maršálům a ptali se: „Nebylo by libo panstvu přijmouti mezi sebe nového hosta?“ Maršálové neuměli rusky a již pocífovali dlouhou chvíli, a proto souhlasili. Když přišla hodina čaje, zasedli ke sto-

lu a král z Tarakanu s nimi. Pážata, jež přinášela čaj, schovala se za dvěře dávající pozor, co přijde. Král z Tarakanu sedí, pokuřuje svou faječku a pokukuje po očku na své sousedy. Tu popadne maršál Murat samovar a chystá se jej právě rozkousat, když mu v tom náš Zaspicha zasolí takovou pohrabáčem po hlavě, že Francouz bez hlesu padá pod stůl a natáhne všechny čtyři. Stejně pojednal i maršála Noaha, který se právě chystal polknouti čajovou konvici; i ten se položil hezky způsobně pod stůl vedle Murata. Tak se vedlo i Davimu a všem ostatním maršálům. A teď leželi pod stolem s otevřenýma očima, ani mrtví ani živí, jen vousiska se jim lehce pohybovala jako u švábů, když padnou na znak a nemohou se postavit zase na nohy.

Zaspicha vytáhl teď z pod pláště krajíc, vybalil chleba ze šátku, posolil jej, pokřižoval se a jal se večereti. Hoši plní radosti nedočkavě vpadli do pokoje a chtěli dáti Francouzům nějaký ten zbytek od oběda. Zaspicha však jim poručil, aby šli k carovi a ohlásili mu, že první část díla jest vykonána, zbývá jen dostati nazpět spolykané stříbro. Ať car zařídí, by byl zítra na Červeném náměstí přichystán kotel s vařicí smolou, koš s husím peřím a dvanáct poštovních vozů — vše ostatní se už najde.

Časně ráno kázal Zaspicha odnésti maršály, jak byli bez vědomí na Červené náměstí. Tam se již hemžilo lidem, v kotli to jen tak klokotalo, koš s peřím byl připraven a dvanáct poštovních vozů stálo tu pěkně v pořadu vedle sebe. Car přicválal na ohnivém běloušovi, za ním klusali generál Arakčej, senator Speranc, generálové, admirálové, knížata, polní maršálové, bojaři, baroni, hrabata, senatoři, mocní a slavní rytíři. Tu chopil se Zaspicha Murata, pozdvihl ho a dal mu facku — a hle, spolknuté stříbro se ihned objevilo. Stejně zpracoval Zaspicha všechny francouzské maršály a brzy bylo celé náměstí pokryto lesklým stříbrným nádobím, že sluhové nestačili, aby poklad uschovali. Když maršálové vydali všechno stříbro, honem hlídali, kudy utéci. Zaspicha je však zadržel. „Jen žádný spěch, panstvo,“ pravil jim, „napřed musíte dostat něco na památku za vaši neplechu. Pak jim kázal ponořit se do kotle s dehtem, poválet v peři a posadit do vozu. Postilioni práskli bičem, koně zatáhli a tryskem to šlo až přes hranice.

Polomrtví se vrátili maršálové a šli rovnou k Napoleonovi. Pohled, jak nás král z Tarakanu zřídil. Tu se Napoleon zle rozlít. Byl od přirozenosti chamtivec a surovec,

pravý zuřivec, ale výjimečně udatný vojín. I táhl na matičku Moskvu. Na slávyplném poli u Borodina rozpoutala se krvavá bitva. Napoleon měl s sebou čtyři sta milionů vojáků, všichni národové celého světa bojovali v jeho řadách proti Rusku. Nic z toho však nebylo. Každý náboj z francouzských kanonů šel vedle, my však jsme rána za ranou kosili miliony. Inu, měl právě smůlu, milý Napoleon. A pak jest přece známo, že ruskou moc nic nepřekoná.

ALEXANDER BLOK.

Z ruštiny O. P.

LÉKAŘSKÉ KYVADLO

Ať se věda k tomu staví jakkoliv, úspěchy proutkářů, kteří s virguli nebo kyvadlem nalézají podzemní prameny vodní, ložiska petroleje a kovů, jsou nepopíratelné. Nejnověji se vysvětlují tím, že proutkářovo tělo působí jako radiový přijímač, který zachycuje radioaktivní paprsky, vysílané podzemními vodami a ložisky a zaznamenává je pohyby virgule nebo kyvadla. Nervová soustava v lidském těle působí tu jako dráty elektrického vedení, jež přenášejí zachycené popudy z dosud neznámého centra do prstů, v nichž proutkář drží virguli.

Mladý francouzský zvěrolékař Dr. Abel Martin použil této zkušenosti v lékařství. Předpokládá, že také každé živé tělo vysílá neznámý druh paprsků, které mohou lidé jako přijímací stanice zachytiti. A tohoto předpokladu používá tam, kde ostatní lékařské způsoby rozpoznávání chorob jsou zdlouhavé, nepřesné a nespolehlivé. Dr. Martin praví, že zdravé tělo je v rovnováze elektromagnetické, kdežto jakýkoliv chorobný zjev tuto rovnováhu porušuje. Hledal, jak by bylo možno toto porušení rovnováhy zachytiti, rozpoznati přesně jeho sídlo a povahu a z toho usuzovati na vhodný způsob léčby.

Poněvadž neznáme povahu tohoto záření, těchto paprsků, vysílaných živými těly, nemůžeme ještě sestrojiti přístroje, které by je zaznamenávaly. Vnímavé osoby pocífuji je však stejně, jako proutkář vycítí podzemní pramen vody. Podobně jako při hledání pramenů, mohou nám proutkářské metody pomoci i při hledání a rozpoznávání nemocí. Proutek nebo kyvadlo nám je ukáží.

Dr. Martin měl první nápad. Použil zcela prostého kyvadla — a měl úspěchy. Kyvadlem může býti jakákoliv těžká hmotá, zavěšená na vlákně co nejohybnějším. Stačí i hodinky nebo klíč. Dr. Martin má dřevěný váleček zavěšený na konopném vlákně,

dlouhém 80 centimetrů, namotaném na dřevěné tyčince, 5 centimetrů dlouhé a na obou koncích zesílené, aby se vlákno nesmekalo. Protože Dr. Martin je levičák, drží kyvadlo v levé ruce. Normální pravičáci mají ho držet v ruce pravé. Důležitá je délka vlákna, která se z tyčinky odmotá. Tyčinka s namotaným vláknem se vezme mezi palec a ukazováček a kyvadlo se drží nad rozsvícenou elektrickou žárovkou nebo nad nějakým živým tělem, lidským nebo zvířecím. Stačí k tomu třeba i naše vlastní ruka. A nyní odmotáváme a namotáváme vlákno tak dlouho, až původní chvějivé pohyby závaží se změní v pohyb otáčivý. To jest délka kyvadla, při níž jest nejcitlivější.

Jak se provádí vyšetřování? Velmi prostě. Pro začátek udělejme pokus s rozsvícenou žárovkou. Kyvadlo držíme v jedné ruce, a druhou, volnou ruku — která slouží jako anténa — přibližujeme k žárovce tak blízko, až se kyvadlo začne otáčet. Vzdalujeme-li nyní ruku od žárovky, místo pravidelného otáčení začne se kyvadlo kývati, neboť jsme se vzdálili z pole, v němž působí paprsky, vysílané rozsvícenou lampou. A docela stejný zjev pozorujeme, když místo rozsvícené lampy vyšetřujeme nějaké živé tělo. U zdravého těla — ať se dotkneme kteréhokoliv bodu — dostane se kyvadlo do otáčivého pohybu. U zvířete nemocného otáčí se však kyvadlo jen v blízkosti částí zdravých, jakmile se však rukou přiblížíme k orgánům nemocným, přejde otáčivý pohyb v kývání. Přejedeme tedy prostě rukou podle celého těla nemocného zvířete a ihned zjistíme sídlo nemoci. Jak hluboko nemoc vězí? I to nám kyvadlo rychle poví. Vzdalujeme jen ruku kolmo od místa, kde jsme zjistili poruchu, tak daleko, až zase místo výkyvů se kyvadlo začne otáčet. Dr. Martin tvrdí, že sídlo nemoci je právě tak hluboko pod povrchem těla, jako jsou špičky našich prstů od něho vzdáleny.

A nyní přicházíme k nejpodivnějšímu objevu Dr. Martina: vlivu zkušebních hmot na kyvadlo. Dr. Martin jest přesvědčen, že může zjistit kyvadlem nejen sídlo nemoci a jeho hloubku pod

povrchem těla, ale i o jakou nemoc se jedná: stačí vzít do ruky, v níž držíme kyvadlo, lahvičku, obsahující kulturu mikrobů předpokládané nemoci, nebo úlomek kosti. Když jde o zlomeninu, nebo naopak vzorky různých potravin, když jde o potíže zažívací. Jakmile držíme v ruce to pravé, ihned kývání kyvadla se změní v rotaci, v pohyb otáčivý. Je prý to tak spolehlivé, že na příklad prázdná skleněná lahvička, naplněná tedy vzduchem, prozradila chorobu, při níž v plicní tkáni tvoří dutiny, naplněné vzduchem.

A jsme-li již tak daleko, můžeme od kyvadla žádat ještě více aby nám *kyvadlo označilo vhodný lék*.

Místo zkušební hmoty vezmeme opět do ruky, v níž držíme kyvadlo, vzorky různých léčiv a při kterém se kyvadlo začne otáčet, ten lék je správný. Dr. Martin to vysvětluje tak, že jeho záření neutralisuje, vyrovnává poruchy ve vyzařování onemocnělého těla. Uvádí příklad: vyšetřoval koně, trpícího kolikou. Kyvadlo se začalo chvět v okolí tlustého střeva. Bral nyní do ruky postupně lahvičky s různými léky (arecolinem, eselinem, morfinem a pilocarpinem) a teprve pilocarpin obnovil otáčivý pohyb kyvadla. Ihned ho předepsal. Po deseti hodinách vyšetřoval koně znovu. Kyvadlo se na tomtéž místě stále ještě kývalo a kývání se dalo zastavit tentokrát arecolinem. Pro první dobu léčby byl nejprve vhodným lékem pilocarpin a pak bylo třeba použít arecolin, načež kuň se uzdravil.

Kyvadlo jako prostředek k určování nemocí není vyhrazeno jen několika málo lidem vzácně vnímavým, nýbrž každý prý po určité praxi naučí se ho používat. Jen se nesmí nechat odradit počátečními nezdary, vyplývajícími ponejvíce z ukvapenosti. Dr. Vachet, profesor na pařížské Psychologické škole, uvádí několik případů z praxe Dr. Martina:

Kráva, několik dní nemocná, nežrala a doживost skoro zmizela. Stěží vstala, když ji Dr. Martin přišel vyšetřovat. Každý výdech jí působil zřejmé bolesti. Kyvadlo všude se otáčelo, je-

dině na boku se ukázala porucha, z níž Dr. Martin soudil na potíže v tlustém střevě následkem přežrání. Nařídil, aby se krávi podávalo projímadlo. Druhého dne stav krávy byl nezměněný, ale kyvadlo minulo kritické místo již bez poruchy. Za to se začalo chvěti na jiném místě, poněkud více vpředu. Okamžitě mu napadla myšlenka na nějaké cizí těleso a vzal proto do ruky kousek železa. Okamžitě se obnovil otáčivý pohyb kyvadla. Protože kráva byla pojištěna, dal ji majitel porazit a při pitvě se objevila v jejích útrobách jehla, kterou kráva polkla a která bloudila jejím tělem.

U jiné krávy bylo podezření, že má tuberkulosu. Kyvadlo se otáčelo bezvadně na pravé straně, ale na levé kývalo. Byla to však tuberkulosa? Lékař vzal do ruky lahvičku tuberkulinu a kyvadlo se začalo opět otáčet. Nikde jinde kyvadlo nejevilo poruch, jedině u vemene. Diagnosa zněla: kráva má tuberkulosu, jest zasažena levá polovina plic a vemenno, její mléko obsahuje bacily tuberkulosy.

Jindy objevil Dr. Martin sídlo nemoci v blízkosti močového ústrojí. Bylo to v zimě, kdy krávy byly krmeny řezankou a řepnými řízky. Když vzal do ruky řezanku, kyvadlo nepřestalo kývat, jakmile však se chopil vzorku řízků, kyvadlo se začalo otáčet. Soudil proto, že kráva dostala otravu z řízků, nařídil, aby byly z krmiva vyloučeny a kráva se uzdravila. Jindy opět kyvadlo objevilo u vchodu do tlustého střeva chuchvalec larev, které způsobovaly koliku a byly pak nalezeny při pitvě.

Neviděli jsme na vlastní oči tyto úspěchy Dr. Martina. Píše o nich však tak seriosní badatel, jako je Dr. Vachet, takže těžko by se daly popírat. Stejně, jako dnes nemůžeme již popírat úspěchy proutkářů, třebas by jejich metody byly prohlašovány za zcela nevědecké. Přesto potřebí opatrnosti v úsudcích a nejlepší jest velká opatrnost, neukvapenost a zkušenost.

CHUŤ K JÍDLU A HLAD

Musíte se lépe živit, více jísti — řekl lékař ke svému pacientu. — Jste vysílený. Jste přepracovaný. Vypřáhněte, zotavte se.

Jsem již třetí měsíc bez práce — odpověděl pacient.

Lékař neodpověděl. Pacient vyšel na ulici. Začalo sněžit. Člověk bez práce zdvihl hlavu a díval se do nebe.

V ordinálním pokoji jiného lékaře stěžoval si touž dobrou jiný pacient, že příliš sílí, že trpí zádušností a nemá chuť k jídlu.

Nesmíte tolik jíst — poznamenal lékař. — Musíte konat nějakou tělesnou práci. —

Jakou pak? divil se pacient usmívaje se. A kdy? Jsem od rána až pozdě do večera zaměstnán v jednom bankovním domě.

Lékař nic neřekl. Pacient vyšel. Začalo sněžit.

Sněžilo celý večer. Člověk bez práce přistoupil několikrát k oknu a vyhlédl na ulici. Miliony sněhových vloček padalo na zem, pokryly dvůr a bílá, něžná, měkká hmoť,

jejíž krásu básníci tolikrát opěvovali, představovala pro život hodnotu 3 marek.

Možná i tři — a — půl marky — přemýšlela jeho žena. Když bude tak sněžit až do rána, můžeš klidně požádat za čištění dvora a chodníku tři a půl marky. Sněžilo celou noc.

*

Časně ráno došel člověk bez práce k vrátnému.

Dej mi, prosím tě, lopatu — řekl. — Odklidím sníh ze dvora a z chodníku. Kolik mohu za to dostat?

Promluv s domácím, odpověděl vrátný. — Já to nevím. Kde jest domácí?

Vrátný vyšel přede dveře a ukázal člověku bez práce tlustého muže v kožichu, který s krátkým dechem odhazoval sníh na dvoře — aby dostal chuť k jídlu, jak mu to lékař poradil.

OSSIP DYMOV

Přeložila Otilie Pastorová.

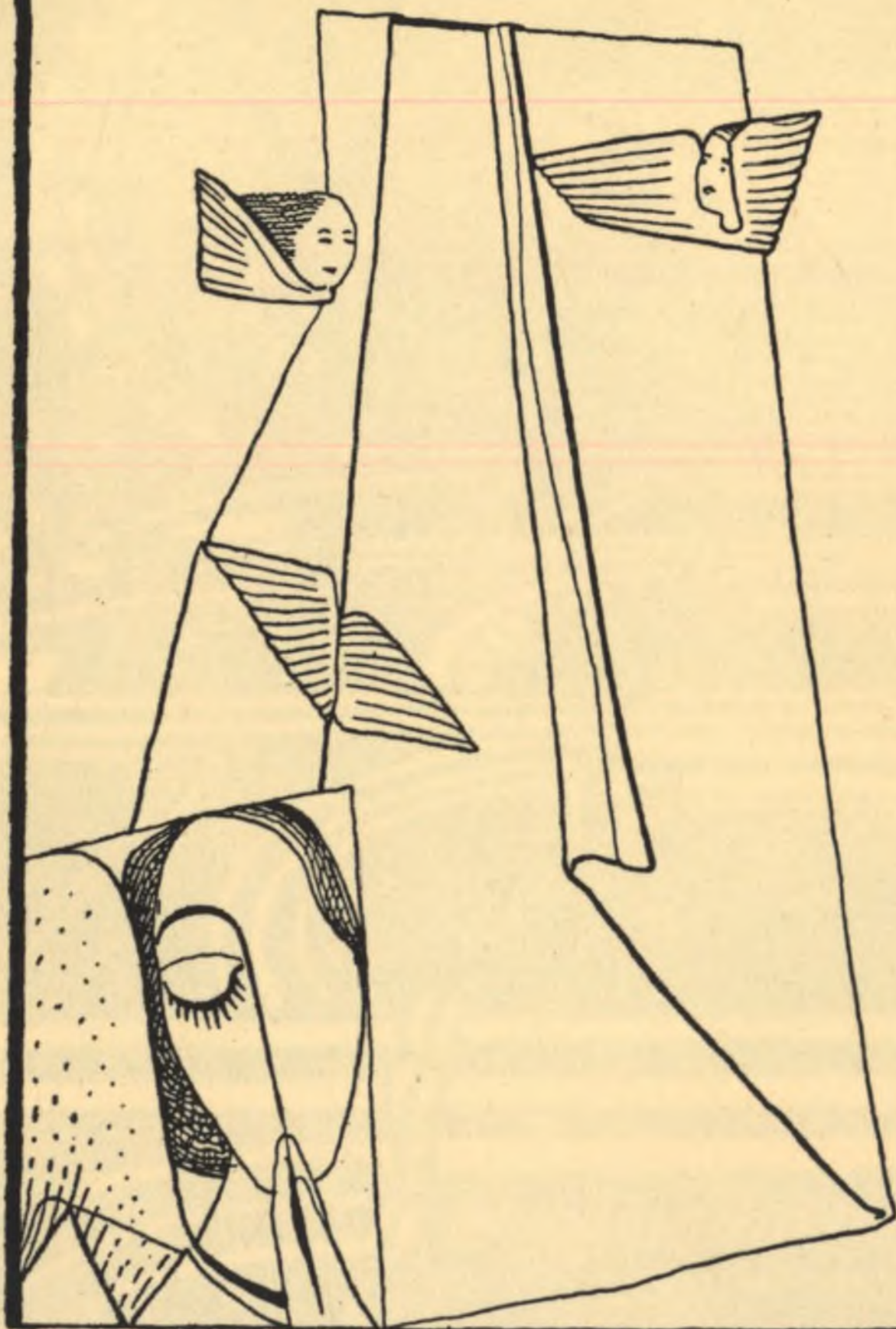

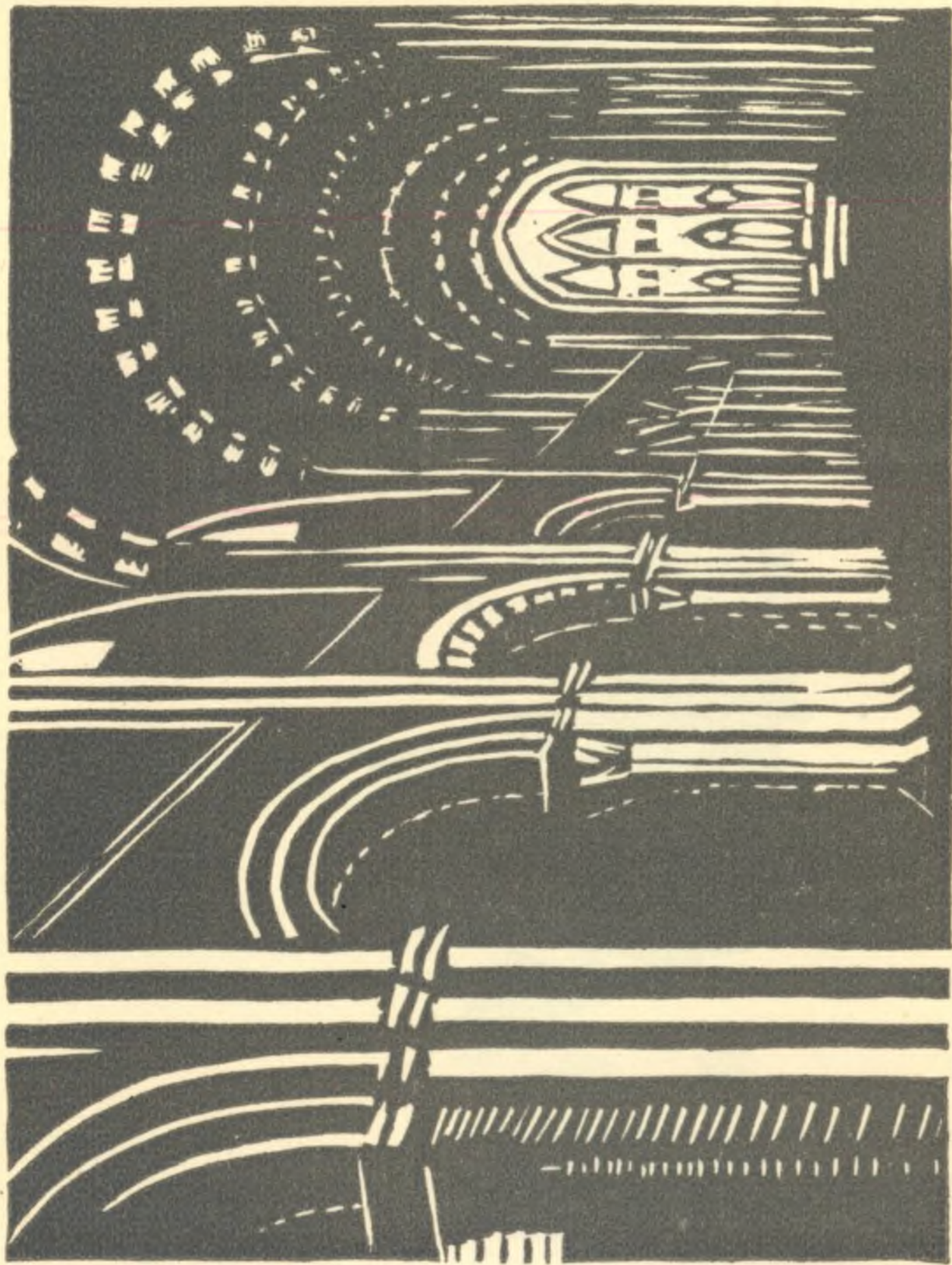
Ruský ostrov z r. 1919. r. Vlk.

Ε.V.

F.V.

VEZELAY

ROMANO GUARDINI

TĚŽKOMYSLNOST A JEJÍ SMYSL. Z němčiny přeložil František Pastor. Kurs 25. v červenci l. P. 1932. Podle osnovy Ant. Lískovce vytiskla knihtiskárna Josefa Sýkory v Třebíči. Na skladě u Marty Florianové ve Staré Říši na Moravě. Formát $15\frac{1}{2} \times 12$, stran 56. Původně za 6 Kč na obyčejném a za 7 Kč na lepším papíře.

Důležitý kurs o psychickém stavu, jenž byl dosud vykládán po své smutné stránce. Zde jest výklad mnohem hlubší a možno říci, světlejší: „Ten, kdo sám sobě nedůvěřuje, prchá, aby nebyl viděn, aby se o něm nemluvílo; bojí se, že by druzí lidé mohli prohlédnouti jeho ubohost. Tento pud vychází však z větší ještě hloubky: Jest to přání pohroužit se v hlubinu. Tato žádost skrytosti projevuje se tím, že takový člověk se straní lidí. Jest mu dobře, až když jest samotén.“ (str. 32.)

Pierre DELBET

ÚKOL MAGNESIA VE ZJEVECH BIOLOGICKÝCH Z franciny přeložil dr. Jiří Scheiner. Kurs 27. V září l. P. 1932. Vytiskla knihtiskárna Josefa Sýkory v Třebíči. Na skladě u Marty Florianové ve Staré Říši na Moravě. Formát $15\frac{1}{2} \times 12$, stran 60. Původně za 6 Kč na obyčejném a za 7 Kč na lepším papíře.

Tady se dočtete zázračných věcí. „Zkušenost ukazuje, že magnesium pravidelně podávané má vliv na některé projevy stáří. Zmenšuje únavnost, povzbuzuje činnost pohlavních žláz, zmenšuje nebo odstraňuje úplně svalovou ztuhlost a stařecký třes a léčí některé stařecké změny na kůži. Někdy docílíme i bývalého zabarvení vlasů. V celku můžeme usouditi, že úbytek magnesia jest jedním z činitelů stárnutí.“ — A jiné podivnosti o jedovatosti zmije, o vymílání obilí, o solení, o rakovině, o mnohých jiných zjevech ve spojení s magnesiem.

Gotthold Ephraim LESSING

BAJKY

Vyšlo jako 113. svazek Dobrého Díla v srpnu léta Páně 1932. Přeložil O. Reindl. Na skladě u Marly Florianové ve Staré Řiši na Moravě. Podle osnovy Ant. Lískovce vytiskl Josef Sýkora v Třebíči a to: A 100 exempl. na holand. Van Gelder Zonen, B 300 exempl. na ručním, C 300 exempl. na velínu, D 500 exempl. na bezdřevém. Formát $17 \times 10\frac{1}{2}$, stran 28. Původně A za 9 Kč, B za 8 Kč, C za 5 Kč, D za 4 Kč.

R. 1929. bylo tomu 200 let, co se Lessing narodil. Goethe se oslavoval hulákavě. Je to patron zbožštěných. Na Puškina si málokdo vzpomněl, na Lessinga u nás snad nikdo. A přece nám jest milejší než Goethe. V těchto bajkách přímo srší vtipem a životností. Zrnitý delší článek přineseme v některých příštích Arších.

Theophile DELAPORTE

KATOLÍCI MOROVÍ. Z frančiny přeložil Josef Florian. Kurs 28. ve Staré Řiši na Moravě, 1932. Form. $15\frac{1}{2} \times 12$, stran 76. Původně za 7 Kč na obyčej., a za 9 Kč na lepším papíře.

Bylo by žádoucí, aby každý z našich příznivců aspoň 2 svazky tohoto kursu ještě ve svém okolí uplatnil. Byla by to zřejmá zásluha buditelská. Někteří již tak učinili, odbyvše již i po pěti exempl. Je třeba takto natírat zmrtnělé údy svých bližních, neboť lhostejnost jest opravdu ranou morovou velmi nakažlivou. „Samo nebe nemůže nic proti lidské hlouposti. Spása nepůsobí na duši, z níž vyprchala intelligence; vždyť tato hloupost není prostotou ducha, která jest blahoslavena a sama se nezná, hloupost ta jest dobrovolná, vědomá a škodolibá, omezuje jeho víru na pozemský rozum...“ To jest 121. artikul tohoto zajímavého svazečku.

